23ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6933 — 24 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1908 — ՈՒՐԲԱԹ — 12 ԵՒՎՈՒԼ 1326 — 6 Novembre 1908 — 23me année — N. 6933

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.
» » վեցամսեայ	45	»
Դուրսը համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օսար երկիրներու համար տարեկան	35	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԿՄՐԱԴՐՍՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ, ՄԻՇՏ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Ժողովուրդին միտքերը ովկէանական թանձր ծալքերու պէս կը բարձրանան, կը սուղին և կը հարթանան։ Գաղափարներու նոր հոսանք մը կարող է այդ ծալքերը մէկէկու վրայ կուտակել։ Ցեղերը բաղնումը իր ամբողջական տարին մէջ լուծուի, ալեկոծութիւնը կը դադրի և ովկէանը կը շարունակէ իր յաւերժական չչնչոցը։

Յուլիս 11էն առաջ թուրք ժողովուրդին միտքերը սառուցեալ ովկէանոսի մը ամլութիւնով կը ճնշուէր բռնակալութեան միջոցին և սառուցեալ կիսմայրն տակ։ Ազատութեան դարձանարոյր շունչը հալեցուց անոր սառուցեալ մակերեսը, և փրկութեան ճանապարհից արեակներ սկսան ծիծաղ ու փայլել։

Երեք ամիսէ ի վեր ովկէանը իր դիւթական կեանքը կ'ապրի։ Հետզհետէ զանազան հոսանքներ կը բաշխուին անոր ամէն ծալքերէն ներս և կը բաղնին իրարու՝ ամէնէն կարճը սառոյցի բեկորներն ալ լուծելու ընդհանուր գաղջութեան մը մէջ։ Եւ երբ այլևս ովկէանին վրայ ո՛չ մէկ անտարթութիւն և ո՛չ մէկ արգելք ցցուի՝ ճակատագրական նաւը անապոթաք սուրալու իր ոսկի և թրթռուն անիներով, ան ազատօրէն պիտի պարզէ իր առագաստները՝ դէպ ի նոր ու ճանչնալէս հորիզոններ։

* * *

Երբ մեր մտաւորական կեանքին մէջ նմանութեան այս եղրը կը դնենք, պարտաւոր ենք գաղափարային յորձանքներով փչրել նախապաշարումներու ծրարը ամէկ միտքերու մէջէն, պատռել անոնց ուերիչ էջերը և նոր յեղափոխութեան մը ձգտումներով կամեցնել անոնց մէջ ճշմարտութեան ճառագայթը։

Մարդկային գոյութիւնէն ի վեր ընկերական համերաշխութիւնը վրդովուած է միտքերու անպատրաստ և հակասական ակզբունքներով։ Քաղաքական կնճռները ըմբռնելու տարտամ ձեւեր են, զորս ժամանակը պիտի լուսաբանէ։ Մարդկային յորձնուածութիւնը պահպանող գիրքերն են բարոյական օրէնքներով է որ կը ծնի ընկերականութիւնը՝ իր ատենական մասերով։ Այս պահուս ընդհանուր շարժում մը կայ ազգերը համերաշխութեան գաղափարին տակ նուաճելու։ Ո՛չ մէկ մարդկային եա և ո՛չ մէկ ազգային մտայնակութիւն կրնան մուտ գործել այս հզօր շարժումէն ներս։ Եւ ի՜նչ յուսադիմութիւն, ինչ նախատինք ընդհանուր մարդկութեան՝ երբ այսօր դեռ աբիսնահեղութեան և պատերազմի լուրեր կը վիրաւորեն մեր ականջները։ Անցեալի տխուր փորձառութիւնը մոռցանք միթէ. ո՞ր մարդկային կամցողութիւն պիտի ուզէր կրել իր զգացումներուն հակառաքուածը, պիտի ուզէր որ ժողովրդային մոլեռանդութիւնները, — ամենաբաձակ կերբերը պարթէին վշտաչարչար ազգի մը գլխուն։ Թողուլ որ երկիր մը և անոր հետ ամբողջ մտաւորական բեղուն կեանք մը քայքայուի իշխողի մը քմահաճոյքէն, և ամբողջ հայրենիքը բուի եղերերգուներու մնտաաի մը վոխակերպուի։ Կարելո՛ւ է այն լեզուն որ պատերազմը կը Ջատագովէ. փչրկո՛ւ է այն ձեռքը որ մարդկութիւնը փճացնելու կը միտի։ Ամբոխային բռնակալութիւնը կ'ընդվզի անձնական նկատումներու դէմ. ո՛չ մէկը իրաւունք ունի ուրիշներուն կեանքը իր փառքին համար զոհելու, ո՛վ որ ալ ըլլայ ան, կայսր կամ իշխան։ Ո՛չ մէկը իրաւունք ունի ժողովուրդին կարիքները բռնաբարելու, անոր գործունէութիւնները սահմանելու Պրոկիւստի մահճակալին վրայ։

Քաղաքակրթութիւնն զուտ ուներ, ուժ՝ մ'ալ փարեցեք ձեր բարոյական զէնքերուն. ո՛վ որ նախապաշարումի ժայռերէն կոտոր մը կը քանդէ, արդէն իր կեանքը տրամադրած է հայրենիքին փրկութեանը։ Ահեւանին տրուած է հզօր թեռներ, գայլին ղեկավարներ, ռնդեղիբին՝ թոնդր մարթ, բայց մարդուն, պարզապէս սիրտ մը։ Այո՛, սիրտ մը, ճայակ մը, ղղացում մը, որով կարող ենք հպատակեցնել և նուաճել գեղեցիկին մէջ բռնութիւնն ամէնէն ամուի ուժն իսկ։ Ո՛չ մէկ մարդկային էակ պէտք է դատաճանուի իր նմանին զգացումներէն, բայց պէտք է չարը դատաճանուի բարիէն։ Պէտք է առեւծի անվեհերութիւն և վագրի կատաղութիւն անոնց դէմ՝ որոնք մարդկութեան կորուստին և փճացումին կ'ուշտատին։ Պատերազմ, ջա՛րդ, նախապաշարո՛ւմ, ա՛լ հերիք որքան մեր էութիւնները ցնցեցին, ա՛լ հերիք որքան իրենց մանատիւռ տեսիլները զորեցին ժողովուրդի ամէն զգասակարդներուն մէջ։

Թո՛ղ բոլորովին տունկր ազատութեան. թո՛ղ բարեշրջումի ալիքներ բրգանան մարդկային աշխարհագրութիւններուն վրայ. թո՛ղ յեղափոխական ծովը մունչ յուշտ. թո՛ղ ձգտումին ազգերուն առաջդիմութեան մեքենային անիւները և թող մեր մոլորակ երկիրը մտաւորական արեւ մը ըլլայ՝ նետուած անտունին մէջ։

Թո՛ղ փչրուի հին բէժիմին փտած օդաքար Մաթիսի լեռներուն վրայ, Տարսոնի չղՅանների ծանրութեան տակ. թո՛ղ ոնոյ բէյարքոնէրներու վոհմակը անտառներու արշաւիրներու մէջէն, մենք անվեհե՛ր պիտի պայքարինք անոնց ասնարձակ ճամարակութիւններուն դէմ. պիտի փայլեցնենք, պիտի չէնցնենք, պիտի բաշինք ազատութեան բերած նոր բանոր բարիքներն ու աւետիսները, և երկիրը արգարութեան, հաւասարութեան և եղբայրութեան ոսկի չրջանակը պիտի թաւալի միջոցին մէջ։

ԴԵՂԱՄ ԱՐԾԵՐՈՒՆԻ

ԽՕՍՈՒԼԸԴՏՈՒԹ

Երբ սպասուհին այցեքարտս վեր տարաւ իշոց տալու համար իր տիրուհւոյն թէ զինքը տեսնելու եկած էի, Տիկին Յասմիկեան ճիշդ այդ վայրկեանին երգելու վրայ էր Թoսխէն կտոր մը՝

Al ciele lucean le stelle
Ed olezzava la terra...

Բուչչինիի գլուխ գործոցը՝ արարչագործութեան մէկ հրաշակերտին չրթունքներուն վրայ։

Եւ ես վարէն ունկնդիր կ'ըլլայի այդ գեղանրաշ մէլոթիին։

Դահլիրեի Շէֆիրբոս օթէլին թեռասին վրայ ներկայացուած էի իրեն սակէ երեք տարի առաջ, և միտիս գաւառ մը թէ առած ըլլալուս համար պարտականութիւն սեպեցի այցելութեան երթալ իրեն այն ջերմանդութեամբ որով մեր կիները ուխտի կ'երթան Արմաչ։

Իշխէն բինուարի մը թոյլ ծալքերուն մէջ պարուրուած, գաղջ զինքը դաշնակին առջեւ նստած այն պահուն որ իր երգին վերջին խազերը կը հնչեցնէր իր գիսաւոր Պուլթիէրին վրայ։

Առատ խարտեաշ մազերը գլխուն վրայ ժողվուած ըլլալուն ուելի մանկամարդ կերպարանք մը առած էր և իր այս տեսակ վերապարդարութիւնը թող կուտար ինձի տեսնել ծոմրակ մը որ ձերմակ էր կարապի մը վզին պէս։

Արտաքին գործոց նախարարութեան բարձր պաշտօնատարի մը կինն է Տիկին Յասմիկեան, որուն տուսունը կրնայ կուշտ տալ տպագաց régime՝ օրն բոլոր պահանջներուն, ինչպէս կինը կրնայ կշտացնել ամբողջ régiment մը... si le cœur et le corps lui en dit.

Արտասովոր կին մըն է Տիկին Յասմիկեան, գերազանց խնամակալութիւնով մը օժտուած և ուշտամ կերպով արթուն, առանց սակայն այս արթուն ըլլալը պատճառ ըլլայ որ երբեմն չի պառկի։

Իր առաւօտեան négligé արդէն զարդը մնանկ յանկարծիչ բան մը ունէր որ եթէ մեր քէն չանցաս ապէտ ըլլայ վարդի պէս, բայց գռնի վայրկեանի մը համար փոխարինուց պատասուկին մաղլցիկ յատկութիւնը ունենալ, անմիջապէս հասակն ի վեր փոթթուելու համար իրեն։

Մարդուս չի կրցած բաները բոլորը կ'բնեն երբեմն։ Մանաւանդ փուչերը մեջտ անոնց կուրծքերուն վրայ ընկղմանած կը մնան։

Բուն աչխարհի կնիկն է տիկին Յասմիկեան, դարուս մէկ աղջիկը որ սէրը ունի իրեւ կրօնք և իրեւ հաւատք՝ դրամը։

Եւ երկուքին առջեւ կ'երկրպագէ, պայմանաւ որ ծունդ չոքող մը ըլլայ իր առջեւն։

Այս օրուան բոլոր վէպերուն և բոլոր comédieներուն դիւցազուհիներուն կը նմանի ան, որոնք ուրիշ կոչում չունին բայց իմանալ իրենց հագուստները, այնքան աւելի օրքան քիչ շռայլ գլուխուած է իրենց հանդէպ մարդ-բնութիւնը, որոնց չրթունքներէն գեղեցիկ խօսքեր կը սահին ադամանդէ համբիլի մը հատիկներուն պէս, որոնք մէկ քանի գեղարուեստներ կը սիրեն և իրենց ալ delettantismeին պատճառաւ. իրենց ամուսինները սիրելու ժամանակ չեն գտներ և մայրութեան դէմ կ'ըմբոստանան։

Անոնց համար նուիրական ոչինչ կայ և կեանքի ամէնէն սուրբ բաներուն վրայ կը ինդան իրենց սիկարէթին ծայրի մոխիրը թօթուած պահելուն։

Միւսէ և Լամարտին կը կարդան միայն զուարճանալու համար և այդ երկուքին ունեցած փիլիսոփայութիւնը չի հետաքրքրեր զիրենք։

Ամուսնութիւնը մատերնուն կը փաթթեն, առաքինութիւններու վրայէն կը սահին կ'անցնին և ընդհանրապէս ընկերութեան մէջ լուսադէմ ընդունելութիւնը կը դանեն, մինչդեռ ապտակներ սպասելու էին իրենց հոն։

Կնկան մը հաւատարմութիւնը և երիկ մարդու մը երդումները ժամանցներ են սոսկ իրենց համար և որովհետեւ խելք ունին՝ կը կարծեն թէ խելոք ունենալու չեն։

Struggle for lifeը իրենց համար չէ։ Անոնց համար մէկ բան կայ միայն... struggle for love.

Տիկին Յասմիկեան ռեթիկ Պոլսեցի, բայց Բարիզ և Եգիպտոս չատ տարած ըլլալուն համար՝ հայերէն անանկ մը կը խօսի որ լսած ատենդ այն հաճելի sensationը կ'ունենաս ինչ որ կ'ունենաս երբ անգուանքներդ կը մօտեցնես տարաչարիկ ծաղիկի մը։

Պիտական ծանրակշիռ raisonներ չունէի թէեւ այցելութեանս նպատակը գաղտնի պահելու համար ձենէ, բայց տիպուած եմ մունջ մնալ այս պարագային, հակառակ որ սիրտիս ըլլալը անհրաժեշտ է այսօր նոյն իսկ անոնց համար որ յառաջիկայ Պորդրարանին մէջ տիտոմ մը ալ չունին։

Տիկին Յասմիկեանի հետ ունեցած խօսակցութենէս բեկոր մը միայն պատչաճ կը սեպեմ դուրս տալ, անոր համար որ ընդհանուրին հետ կապ ունի և տեսակ մըն ալ շահեկանութիւն։

Եգիպտական պղտիկ սեղանի մը վրայ երկու գաւաթ կանանչ շարթէօղ դրուած էր, որոնցմէ մին տիկինը հրամցուց ինծի.

—Կը ցանիմ որ չեմ գործածեր։

—Շատ կը զարմանամ ասանկ թեթեւ բմպելի մը մերժելուդ համար։ Մանաւանդ որ տրուած ըլլալով ձեր արտաքսման դանտիլը, գուք ալ քիչ չատ կուլտուրական ըլլալու էք։

—Կրնաց ըլլալ, բայց ատիկա պատճառ մը չէ որ խմեմ։

—Ինծի բան էին թէ յեղափոխականները կուլ-տուրական կ'ըլլան։

—Նախ, տիկին, կուլտուր ֆրանսերէն բառ է, այսինքն culture։

—Տեսաք որ ես յանցանք չունիմ. ուրեմն կը խնդրեմ որ յեղափոխականներուն քան չքսէք, քանի որ ինծի պէտք հասկցուցած էին և ես մեղաւոր չեմ. բայց եթէ օր մը ատիպուիք բան մը բանալու իրենց, իմ կողմէս ապաչեցէք որ պապանուն լեզուն գործածեն։

Գ. Ա.ԼՓԻԵԱՆ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ՀԵՏ

Սիկիզաթը նոճիներու ստիւարն է թափոտ ու լռիկ։

Այստեղ է ապրում Իզմիրլեան։

Փոքրիկ փայտեայ տան դրան առաջ կանգ առայ և զանգը քաշեցի. զուռը բացուեց, ժպտալ գիմաւորեցին. երեւում էր, որ սովոր էին անծանօթների այցելութեան. մեծ վտարանդի վերադարձից ի վեր այս զուռը անթիւ մարդիկ են բաղխել։ Ցեղս իմացայ, որ Իզմիրլեանի քրոջ որդու տունն է այդ, ուր աքսորի առնութիւններից յետոյ երկամէջ պտտիրքը հանգիստ է առնում հարազատների չրջանում։

Ինձ առաջնորդեցին մի փոքրիկ ընդունարան առաջին յարկում։ Բառանուտի մի սենեակ ցածրիկ առաստաղով և նոյնպէս ցածրիկ լուսամուտներով, որոնց լոյսը ծնծում էր յատակը։ Կէս ստիական, կէս եւրոպական կահաւորութիւն—թախտեր և սեղաններ միաժամանակ, գորգեր ու բարձեր և սեղաններ։ Հայրիս կարողացայ շուրջս դիտել և տնս եկաւ. նա Իզմիրլեանը։ Ես նրան երբեք այդպէս չէի երեւակայիլ։ Հայտիսով մի ծերունի, բարձր, ուղիղ իրանով ու թիկնուէա, հասակի ու տարիքի բոլոր վերութեամբ, ներս մտաւ, չեչտակի վրան նստեց, քաղցրութեամբ ողջունեց և հրաւիրեց ինձ տեղ բռնել իր դէմ ու դէմ։ Առաջ տեսած չեմ Իզմիրլեանին, բայց պէտք է որ նա երկամէջ կամքի պէս երկամէջ կազմուածք ունեցած լինի, տամներիս տարբեր աքսորի դատապարտութիւնը այսպէս տարած լինելու համար։ Խիստ արտայայտիչ ու ջլուտ մի դէմք, խմացական և խորունկ աչքեր ցածր յօնքերի տակից, նօսր, բայց փառաւոր միրուք, լայն ճակատ, ահա Իզմիրլեան։ Սակայն եթէ այդ թուխ, պտակուելի ուխտաւոր դէմքի վրայ կայ մի տեղ, ուր Իզմիրլեանն ամբողջ է և ոչ մասնակի, դա նրա աչքերն են, իրենց վճռական արտայայտութեամբ, իրենց թախծապատ խոհունութեամբ։ Նրա հայեացքն այնքան ուժեղ է, որ ըստ իս կարող է ամենայտնաւ լուսինքի չրթունքներից ճչտարտութիւնը կորզել, և արտասանքի ուժգնութեամբ քարացնել հանառակորդին։

Մեր տեսակցութիւնն ու զրոյցը, եթէ չեմ պատչում, ժամից աւելի տեւեց. ես նոր ունեցայ կովկասայոյ իրանութեան, ռուսական քաղաքականութեան, ինչպէս և Թիւրքիայի ներկայ ազատական կրիզիսի հետ կապուած բոլոր աւելի կամ պակաս խոշոր իմպրէսները չօշափել։ Տեղը չէ պատմել և ոչ իսկ հարկաւոր է վերարտադրել այդ ամբողջ խօսակցութիւնն իր բոլոր մանրամասնութեամբ, բայց կասեմ, որ Իզմիրլեան իր տրամարանելու կարողութեամբ և մտքի պայծառութեամբ ինձ ուղղակի տպաւորեց։ Ես այդքան յստակ և ուժեղ միտք չեմ պատահել ոչ միայն հայ հոգեւորականութեան, այլ և հայ աչխարհականների մէջ։ Հայկական կեանքին, մեր անցեալի և ներկայի վերարկումը նրա հմտութիւնը, ծանօթութիւնների ազատութիւնը, ինչպէս և մեր եկեղեցու ոգու ճչտ ըմբռնումը իրօք պատիւ կարող էր բերել ամէն մի հայ մարդու, բայց ինձ զարմացնողը նրա չատ լուրջ, չատ բաղմակողմանի ծանօթութիւնն էր ռուսական քաղաքական իրականութեան։

Եւ երբ նա խօսում էր, ինձ թւում էր, թէ ինքը հայ ժողովուրդն է խօսում, իր զարերի տառապանքից յուզուած ձայնով։ Նա կուզէր, որ Թիւրքիայում և Ռուսաստանում հայը եղբայրօրէն ապրէր բոլոր ժողովուրդների հետ, բաժանէր նրանց բարին ու գժբախտութիւնը, բայց միշտ անաղարտ պահելով իր ցեղական առանձնայատկութիւնները, իր լեզուն, իր պատմական ուսմունքները։ Եւ նա հաւատում է, խորապէս հաւատում է, որ այդ հնարաւոր է։ հաւատում է, որովհետեւ հայի պտնանքը, սէրը, իդեալը լոկ մարդասիրական կեանքով ապրելու մէջ է կայանում յանուն քաղաքակրթութեան ու ճշմարտութեան։

Քաղաքական, հասարակական թէ եկեղեցական որ և է խնդիր չօշափելիս Իզմիրլեան միշտ լայն մարդասէր է, և լայն մտածող. կզերպարանութիւնը նրա համար մի խորթ, անհող և անմիտ ներմուծութիւն է մեր կեանքի մէջ, որ ապագայ չունի։ Հայ եկեղեցին այդ տանել չի կարող և վերջին ապրիների փորձերը ապացոյց են միայն ազգային եկեղեցու ոգու անծանօթութեան։

Եւ բոլոր ինչ ասում է Իզմիրլեան, ասում է առանց էֆֆեկտի, գործի և ճշմարտութեան հետամուտ մարդու եռանդով։ Նրա արտասանած իւրաքանչիւր խօսքը ընկնում է չրթունքներից ինչպէս հոլած արծիթի գնդակ, և զգում ես, որ դա իր խորին համոզմունքի և հոգեկան երկունքի ծնունդ է։ Զեռքի ջլուտ չարժում անի, որի մէջ այնպէս ուժեղ կիրարով չեչտում է նրա կամքը։

Իզմիրլեան իշխանաւոր է ծնած, այդ անկասկած է. և եթէ նրան վիճակած է Մերիմանի յաջորդը լինել, որի մէջ ես կասկած չունեմ, ապա վստահութեամբ կարելի է ասել, որ մեր կրթական և մտաւորական գործերը նրա ուժեղ ձեռքով երկար տարիների համար դուրս կը գան այս անկերպարան, այս խեղճ վիճակից։ Իզմիրլեան իշխանաւոր է ծնած և չատ աղնիւ մտնչանց պէտ կը լինէր, եթէ միեւնոյն ժամանակ խորապէս համոզուած կը լինէր, որ ինքը և առհասարակ ոչ է այլ կամքոգիկս միանգամայն անգօր կը լինին, թէ չը կարողանան չրջապատուել ժամանակակից ընդհանուր և հայ իրականութիւնը ճիչտ ըմբռնող խելացի, խոհուն և անձնէր անհատներով։ Եւ ես հաւատացած եմ, նա կը գտնի այդ անհատները ուր ասես. եթէ վանքի պարիսպների ներս անապատ տեսնի, որ չատ հաւանական է, նրա խորաթափանց հայեացքը այնուամենայնիւ կը ճարի պիտանի և բնդունակ գործակիցներ։

Երջանիկ էի, որ այս բարեպատեհ առիթն ունեցայ երկամէջ ուրախանալ այնքան մտաբկից հանդիպելու համար. հրաժեշտ տուելով, էլ աւելի երջանիկ էի, որ ընդդէմ, և հեռաւոր ծանօթութիւնս ինձ չէր խաբել, որ Իզմիրլեանը իմ ապտատից չատ աւելի խոչոր, աւելի ուժեղ նեարդրի տէր մարդ է, և բան ամենայնի արժանի համայն հայ ազգի վստահութիւնը վայելելու։

Ա. Ա.ՀԱՍԲԱՐԵԱՆ
(Դարձ)

ՀԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Գ.

Մենք Ագիբանդրիայէն մեկնեցանք ռուսական Զարիցա չոգենաւով, որը նոյնպէս, ռուսներուն նման ծանր էր և դանդաղ։ Այդ մենք ընտրեցինք այն յուսով, թէ չատ չի տարբերուիր ծովի վրայ, բայց մեռնեցան էր. սատիկ ալեկոծութենէն չատեցա երկար տառապեցինք ծովի հիւանդութենէն։ Երրորդ օրը մեր նաւը հասաւ Բիրէ։ Երեկոյեան մութ ժամանակն էր, և Բիրէն լուսաւորուած եւլեկտրական լոյսերով։ Քաղաքի տեսարանը կատարեալ եւրոպական էր։ Լիմանը լերկ և ապառաժուտ ընոյթ մը կը ներկայացնէին, ցանցառօրէն ծածկուած ձիթապտուղի ծառերով։

Յաջորդ օր երեկոյեան մեր նաւը բաւականին ուշ հասնելով Իզմիրի ծովախորշը, չուներցաւ սակայն «լիբր փրաթիկ» մեզ ցամաք հանելու. և մենք առիւծունը Իզմիրի գիմաց գիշերը անցկացնել նաւի վրայ։ Իզմիրի գիշերային «փանտասման», ընդհ. չրջապատ տեսարանները և բնութիւնը հրաչալի են, բայց ո՛չ այնքան եւրոպական և ոչ իսկ եգիպտական, նրա համար օր, ընդհ. լուսաւորութիւնը և չէնքերի և փողոցների կառուցումը տակաւին պարզ և արեւելքի գրութեան մէջ են։ Աւելի գեղեցիկ և գլեթիչ էր Իզմիրի ընդհ. լեռնաշղթայի ծառազարդ և անտառալեռ գրութիւնը.

— Ինչպէս կարելի է ասել, թէ Ռուսաստանում ոչ մի տեղ չեմ տեսել Աստուծոյ անմատչելի բարձրութիւնների վրայ։

Սամուէլը իւր զոհութեամբ լի դէմքը դարձրեց դէպի երկինքը։

— Ես կը գնամ, ես կը գտնեմ նրան, —ասաց նա խորին ոգեւորութեամբ։— Որտեղ և լինի, կը գտնեմ նրան։

— Հորեղբարդ չեմ տայ, տէր իմ,—պատասխանեց Մալխասը փորձուած մարդու եղանակով։

— Ինչ կայ, Մալխաս, ինչու ես վախենում ինձ։ Նրա համար ես դժոխքն անգամ կը մտնեմ, ամէն տեղ կը գնամ...

Մալխասը իշխանի մտերիմ ծառաներից մէկն էր, և օրքան քաջ էր, նոյնքան ուս խելացի մարդ էր։ Նա իւր անվստահութիւնը բացատրեց նրանով, թէ Ռուսներները սատիկ զայրացած են Մամիկոնեանների դէմ, և որտեղ որ հանդիպելու լինեն, անխնայ վրէժխնդիր կը լինեն։ Եւ այդ վրէժխնդրութեան ամենամեծը մասը, ամուսակոյս, կը վիճակուի Սամուէլին, որովհետեւ նրա հօր ձեռքովն է կատարուել նրանց երկրին հասած բոլոր վնասը։

(Շարունակելի)

"ԱՐԵՒԵԼՔ„ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(44)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Ա.

ՌՇՏՈՒՆԵՒՔ

Այդ փակ ծրարը Նրան աւելի բան ասաց, քան թէ կը լսէր եկուորից։ Այդ ծրարը իւր գրած նամակն էր, որ յանձնել էր նրան, տեղ հասցնելու համար։ Այժմ կրկին վերադարձնում էին իրան։ Ուրեմն այն անձինքը, որ պէտք է սատանային այդ նամակը, կամ չը կայն... կամ չը գտել... Երկու մտքերն եւս Սամուէլի համար սպանիչ էին։ Հաղարուամէկ վշտեր ալեկոծեցին նրա խռովեալ սիրտը։ Հաղարամէկ հարցեր ծագեցան նրա գլխում։ Բայց նա զսպեց իւր վրդովմունքը, ցած իջաւ ձիուց և, դառնալով դէպի իւր մարդիկը, ասաց.

— Այստեղ պէտք է մի փոքր հանգստանալ։

— Այդ կրակների վրա՞յ,— հարցրեց Ծերունի Արբակը, գլուխը զարմացական կերպով չարժելով։

— Այո՛, այդ կրակների մէջ,— պատասխանեց նրան Սամուէլը։

Ամենքը ցած իջան ձիերից, բանակ դրեցին ամայի ծովեղրի մօտ։ Այստեղ մի քանի օր առաջ դրուած էր եղել մի այլ բանակ։ Երեւում էին տորուած, ոսոնոկոս հղած խոտերի հետքեր, երեւում էին հանգած խարոյկների տեղերը, որ բոլորակ ձեւով այրել էին չորեքկողմի դալար բուսականութիւնը, երեւում էին արիւնոտ թուփերը,—բայց արդէօք անտառների՞, թէ մարդո՞ւ արիւնով...

Սամուէլը առաջ իւր հետ Մալխասին և դիմեց դէպի նաւամատոյցը։ Երբ հասան, նա դարձաւ դէպի սուրհանդակը, հարցնելով.

— Այստեղ կարելի՞ է մի նաւակ գտնել։

— Ոչ, տէր իմ, տեսնո՞ւմ ես, բոլորը այրուած են։

Երիտասարդ իշխանը աչք ածեց իւր չորեքկողմը. տաղտերի վրայ ընկած էին միայն կարատուած պարաններ, չարդուած դիակներ և մակոյկների կիսավառ մնացորդներ։ Նա դողում էր այն պատասխանից, որ պիտի բացատրէր նրա առջեւ կատարուած անցքերի սոսկալի պատկերը։

— Ես պէտք է անպատճառ տեսնեմ կղզին,—կրկին դարձաւ նա դէպի սուրհանդակը։

— Կղզուում ոչ ոք չը կայ, տէր իմ։

Կղզին հեռու էր ցամաքից մէկ ժամու ծովային ճանապարհով միայն։ Սամուէլը նայեց դէպի այն կողմը։ Մերկ, ապառաժոտ կղզին, հասկցական սեղի նման, դուրս էր ցցուել ալիքների միջից, և նրա անմատչելի բարձրութեան վրայ նկարուած էր Ռշտունեաց նախարարների ահռելի ամրոցը։— Նա նոյնպէս ծխում էր... և չարագուշակ ծուխը մոխրագոյն ամպիկներով տարվում էր ծովային մեղմ հովմարի հետ։—Այնտեղ ծխում էր և Սամուէլի սիրտը...

Նա այլևս չը կարողաց իրան պահել, հարցրեց.

— Պատմի՛ր, Մալխաս, ինչ է պատահել։

— Ցաւալի է, տէր իմ, չա՛տ ցաւալի,—խօսեց սուրհանդակը վշտալի ձայնով։—Ինչպէս պատմեմ...

— Ասա՛, ինչ որ գիտես, ոչինչ մի ծածկիր։

Նա դարձեալ մնաց չփոթութեան մէջ։

— Ո՞վ ոչնչացրեց այդ բոլորը։

— Քո հայրը, տէր իմ։

— Իմ հա՞յրը... գոչեց որդին և, կարծես, կայծակով չանթեցին նրա ճակատը։ Նա ձեռքը տարաւ, բանեց գլուխը, և մի քանի բոպէ մնաց լուռ։

Մալխաս աւելացրեց.

— Քո հայրը պարսիկների հետ եկաւ և կործանեց բոլորը...

— Ինչպէս եկաւ... ինչպէս մտաւ կղզին...

Մալխաս պատմեց, թէ նրանք եկել էին ծովային ճանապարհով, Վանայ կողմից։ Դիւերով պարարել էին կղզին, երբ ամենքը քնած էին։ Եթէ ցամաքի ճանապարհով եկած լինէին, ի հարկէ, կը պատռէին վռընիներին, և նրանց անտառների մէջ իրանց վարը կը ստանային... Այդ վտանգից խոյս տալու համար, արշաւանքը կատարել էին գիշերով և ծովային ճանապարհով։ Եւ իրանց անակնկալ յարձակմամբ կարողացել էին սիրել թէ՛ կղզուն և թէ՛ իշխանական ամրոցին։

Սուրհանդակի պատմութեան մէջ մի կէտ աւելի գրաւեց Սամուէլի ուշադրութիւնը, թէ արշաւանքը կատարուել էր Վանայ կողմից։ Ուրեմն, Վանը անցել էր Թշնամու ձեռքը։ Նա փոքր ինչ զայրացած կերպով դարձաւ դէպի սուրհանդակը, ասելով.

— Եթէ դո՛ւ քեզ յանձնած նամակը իւր ժամանակին տեղ հասցնէիր, դրանից և ոչ մէկը չէր կատարուի։

— Ես չուշացայ, տէր իմ, ես թուչունի թռիչքով հասայ, տէր իմ, բայց մինչեւ իմ հասնելը, ամէն ինչ կատարուած էր։

Նամակի մէջ հաղորդել էր Սամուէլը սպառնացող վտանգը։ Բայց, դժբախտաբար, ուղիղ իրանով ու թիկնուէա, հասակի ու տարիքի բոլոր վերութեամբ, ներս մտաւ, չեչտակի վրան նստեց, քաղցրութեամբ ողջունեց և հրաւիրեց ինձ տեղ բռնել իր դէմ ու դէմ։ Առաջ տեսած չեմ Իզմիրլեանին, բայց պէտք է որ նա երկամէջ կամքի պէս երկամէջ կազմուածք ունեցած լինի, տամներիս տարբեր աքսորի դատապարտութիւնը այսպէս տարած լինելու համար։ Խիստ արտայայտիչ ու ջլուտ մի դէմք, խմացական և խորունկ աչքեր ցածր յօնքերի տակից, նօսր, բայց փառաւոր միրուք, լայն ճակատ, ահա Իզմիրլեան։ Սակայն եթէ այդ թուխ, պտակուելի ուխտաւոր դէմքի վրայ կայ մի տեղ, ուր Իզմիրլեանն ամբողջ է և ոչ մասնակի, դա նրա աչքերն են, իրենց վճռական արտայայտութեամբ, իրենց թախծապատ խոհունութեամբ։ Նրա հայեացքն այնքան ուժեղ է, որ ըստ իս կարող է ամենայտնաւ լուսինքի չրթունքներից ճչտարտութիւնը կորզել, և արտասանքի ուժգնութեամբ քարացնել հանառակորդին։

Մեր տեսակցութիւնն ու զրոյցը, եթէ չեմ պատչում, ժամից աւելի տեւեց. ես նոր ունեցայ կովկասայոյ իրանութեան, ռուսական քաղաքականութեան, ինչպէս և Թիւրքիայի ներկայ ազատական կրիզիսի հետ կապուած բոլոր աւելի կամ պակաս խոշոր իմպրէսները չօշափել։ Տեղը չէ պատմել և ոչ իսկ հարկաւոր է վերարտադրել այդ ամբողջ խօսակցութիւնն իր բոլոր մանրամասնութեամբ, բայց կասեմ, որ Իզմիրլեան իր տրամարանելու կարողութեամբ և մտքի պայծառութեամբ ինձ ուղղակի տպաւորեց։ Ես այդքան յստակ և ուժեղ միտք չեմ պատահել ոչ միայն հայ հոգեւորականութեան, այլ և հայ աչխարհականների մէջ։ Հայկական կեանքին, մեր անցեալի և ներկայի վերարկումը նրա հմտութիւնը, ծանօթութիւնների ազատութիւնը, ինչպէս և մեր եկեղեցու ոգու ճչտ ըմբռնումը իրօք պատիւ կարող էր բերել ամէն մի հայ մարդու, բայց ինձ զարմացնողը նրա չատ լուրջ, չատ բազմակողմանի ծանօթութիւնն էր ռուսական քաղաքական իրականութեան։

Եւ երբ նա խօսում էր, ինձ թւում էր, թէ ինքը հայ ժողովուրդն է խօսում, իր զարերի տառապանքից յուզուած ձայնով։ Նա կուզէր, որ Թիւրքիայում և Ռուսաստանում հայը եղբայրօրէն ապրէր բոլոր ժողովուրդների հետ, բաժանէր նրանց բարին ու գժբախտութիւնը, բայց միշտ անաղարտ պահելով իր գեղական առանձնայատկութիւնները, իր լեզուն, իր պատմական ուսմունքները։ Եւ նա հաւատում է, խորապէս հաւատում է, որ այդ հնարաւոր է։ հաւատում է, որովհետեւ հայի պտնանքը, սէրը, իդեալը լոկ մարդասիրական կեանքով ապրելու մէջ է կայանում յանուն քաղաքակրթութեան ու ճշմարտութեան։

Քաղաքական, հասարակական թէ եկեղեցական որ և է խնդիր չօշափելիս Իզմիրլեան միշտ լայն մարդասէր է, և լայն մտածող. կզերպարանութիւնը նրա համար մի խորթ, անհող և անմիտ ներմուծութիւն է մեր կեանքի մէջ, որ ապագայ չունի։ Հայ եկեղեցին այդ տանել չի կարող և վերջին ապրիների փորձերը ապացոյց են միայն ազգային եկեղեցու ոգու անծանօթութեան։

Եւ բոլոր ինչ ասում է Իզմիրլեան, ասում է առանց էֆֆեկտի, գործի և ճշմարտութեան հետամուտ մարդու եռանդով։ Նրա արտասանած իւրաքանչիւր խօսքը ընկնում է չրթունքներից ինչպէս հոլած արծիթի գնդակ, և զգում ես, որ դա իր խորին համոզմունքի և հոգեկան երկունքի ծնունդ է։ Զեռքի ջլուտ չարժում անի, որի մէջ այնպէս ուժեղ կիրարով չեչտում է նրա կամքը։

Իզմիրլ

կարծե՛ս մայր քնութիւնը իր խօլական բազուկների մէջ գրկած կը սեղմէ Իզմիրի լայն և գեղեցիկ ծովածոցը, որ կը յաւաչնայ Աբշիրլայգոսի կամ Էրկիկան ծովէն։ Եւ որ, պէտք է ասած, Մարմարիայէն յետոյ, աշխարհս ամէնէն գեղեցիկ և ապահով նաւահանգիստն է, և հարուստ միմոզայայն, որովհետև Ասիայ բերան և Եւրոպայի բանալին է տեւական տեսակէտով։

Ես երեք օր մնացի Իզմիրում և աշխատեցի, որքան ինձ թոյլ կ'տար ժամանակը, այցելել այն հասարակաց վայրերը, որ աւելի և աւելի հետաքրքիր էին ինձ համար։ Իմ ճանապարհի վրայ Իզմիրը Յրդ. մեծ քաղաքն էր, հայաստակ, որ ունի 200,000 բնակիչ, որի 10—12 հազարը հայեր են։ Հայոց եկեղեցին խիստ մեծ, չքեղ և փառաւոր էր, պայծառացած և աւելի գեղեցկացած ճոխ գունաւոր պատկերներով և նկարներով։ Եկեղեցւոյ բակը և շրջապատը հին գերեզմանատուն է, մեծ և հոյակապ մարմարեայ չիրիմներով և ընդարձակ խաչք գերեզմանաքարերով։ Կ'երևի թէ Իզմիրի ամենահին բերքը քարն է, բայց ուրախ ենք յայտնելու որ Իզմիրցիք բաւական ապացոյցներ ունին ազգային կեանքի մէջ, որ որոնէին այնքան ալ քարացած չէ։ Եկեղեցւոյ արեւելեան կողմը ասֆարի տակ կայ մի ջերմուկ, շրջապատուած ճերմակ քարերով և կ'երևի թէ եկեղեցին ալ հիմնուած է այդ ջերմուկի վրայ իբր սրբանոց։ Եկեղեցւոյ դէմ յանդիման էին Առաջնորդարանը և Մեսրոպեան վարժարանը։

Ես ուզեցի անպատճառ տեսնել Առաջնորդը, Յակոբ Աղան Եպիսկ.ը, և չտեսայ։ Առաջնորդը եկեղեցին է, Առաջնորդը մեռելութիւնն է, Առաջնորդը կը ճաչէ, Առաջնորդը կը քնանայ, ես ալ ըսի թող քնանայ և բարեկամս Ա. Կ. Զ.ի հետ միասին մտանք Մեսրոպեան վարժարան։ Պէտք է խոյսն հնարակալութեամբ յիշել, որ պարոյն տնօրէն տիրոջ Թոմաս էֆ. Բայտեան բարեհաճեցաւ մեզ առաջնորդելու վարժարանի այցելութեան։

Դպրոցի սրահին տեսքը չքեղ է և հոյակապ։ Բարձր, խոշոր դուռներով, լայն և խոշոր լուսամուտներով։ Դպրոցը ընդհանուր սերտարան կամ դասարան չունէր, այլ բաժնուած էր դասարանական դրութեան։ Դպրոցը բաժնուած է ութ դասարաններ, ունէր 750-800 աշակերտ, 15 ուսուցիչ և 1500 լիրայի մի աղբատ ընտանէ։ Այո՛, Իզմիրի պէս հարուստ քաղաքի՝ և 800 աշակերտի և 15 դասատուի համար ո՛չ միայն աղքատ, այլ իսիտարէ կարիքով տառապած է այդ սիւրիդէն, այդ համակրելի վարժարանը իւր բարձր կոչման մէջ պահելու համար։ Վարժարանն ունէր բաւականին ճոխ հին և նոր գրադարան, մեծ մասամբ ֆրանսերէն գրքերով, բայց գրեթէ անկանոն և անկարգ վիճակի մէջ։

Երկու դվատար թերութիւն ես նկատեցի այդ բարձր հոստատութեան համար։ Նախ, որ այս վարժարանի մէջէն ալ ուսուցման դրութիւնը խիստ «թէօռի» էր։ Լեզուագիտութիւնը, այո՛, թերևս առաջ կ'երթայ։ Որովհետև առաջի դասարանից մինչև 8րդ.ը կայ և կը մնայ հայերէն, ֆրանսերէն, անգլերէն ալ։, լեզուներ։ Իսկ ի՞նչ որ գիտութեանց ու կեանքի և բնութեան հետ չփոխ ունեցող գիտութիւններն են՝ կը մնան միայն «թէօռի», օդային կամ բան երևոյթին ուսանողած։

Ես դրա՛ կը դնեմ, որ վարժարանի 8րդ դասարանի աշակերտները զործնական մէջ չեն կարող իրարմէ զանազանել վարի աւելուկը սպանաղէն (épinard), եղեսպակին՝ (սատ չայ = sauge) երկուքէն, (camomille) ճերմակ բոլկը՝ գազարէն (radis), գայլասունին՝ բան ուտելասունէն։

Ես հաւատացած եմ որ տարիներ՝ ութ երկար տարիներ կ'անցնին և գոնէ բարձրագոյն կարգի աշակերտներ մի օր գոնէ իրենց իրագիտութեան ուսուցչի հետ զուրս չեն գար Իզմիրի շրջակայներում, իրականութեան մէջ ուսումնասիրելու և սորվելու բնութիւնն ու կեանքը։

Այդ վարժարանի երկրորդ թերութիւնը և այն ալ բոլորովին անտեղի թերութիւնը այն էր, որ այդ վարժարանի մէջ ծեծ կար և ծեծ, իսկական ծեծ, Տէր Թոմիկեան ծեծ։ Թերևս ինձ հաստատողներ չլինին, բայց ես չեմ չմնար այստեղ ուրիշներին զրպարտելու և սուտ բան գրելու։ Այո՛, Իզմիրի Մեսրոպեան վարժարանի մէջ ծեծ կայ և այն ալ ապտուտով, բռունցքով ծեծ։

Այո՛, ես իմ սեփական աչքերով տեսայ դասատուին մէկը՝ որի անունը չեմ ուզեր մատնանշել, և թէեւ նա կարծում էր, որ ես տղէն զատ եմ եկել դպրոցից, աշակերտները դուրս հանելիս ամենախստ ճնշումներից, ծանր, նախատական խօսքեր տալով յետոյ յարձակեցաւ աշակերտի վրայ և մի բռունցքի հարուած տուաւ նրա գլխին, ուղղակի քթին։ Արիւնները սարսափած՝ ընտրուելով նման լուռ ու մունջ սկսան կաթգի մանել։ Ահա Մեսրոպեան վարժարանի կրթական մակարդակը, այն ալ Իզմիրի պէս կիսաեւրոպականացած քաղաքի մը կեդրոնամասը, այն ալ Օսմանեան Ազգութեան և Սահմանադրութեան հրաչագործ յետոյ, ու մանաւանդ 20րդ դարում, երբ անթել թելեգրագիներ (հեռախօս) և դեկաւոր օդապարոյ, օդապարիկներ են ստեղծում գիտնականները։ Բացի այդ, դպրոցը չունէր յատուկ զօսասպայր, ծառերով ու ծաղիկներով չրջապատուած մի պարտէզ։ ո՛չ ալ մարզարաններ և կամ խաղալու և մարմնամարզի յատուկ զրաֆիքներ։

Մենք այցելեցինք նաև Մեսրոպեան վարժարանի գիշերօթիկ մասը, որ կը գտնուէր Դարբէդարեան էֆէնտիի անմիջական հոկտութեան տակ։ Նոյնատեղեանը՝ որ ամէնէն կարեւոր կէտն է, այս տեսակ մի հաստատութեան, բառականին մաքուր և կանոնաւոր վիճակի մէջ էր, միայն թէ մահճակալները խիստ շատ խիստ էին, մեծ տալի մէջ կար կարծեմ 22 անկողին և միւսներում՝ 3—4ական էլն։։

Ես թէև սկզբունքով բոլորովին հակառակ եմ գիշերօթիկ դրութեան, բայց մի կերպ տանել կարելի է, եթէ ներքին պայմանները չատ լաւ դասաւորած են։

Գանուած ճայացուցակէն ես գտնէ՝ նրա կառեցի որ, մնուցողը անրատական էր և որ գլխաւորապէս կը պակսէին «ազոտային» մնուցողներ։ Օրինակ հաւ, հաւիթ, լուբիա, պանիր և իրը պտուղ տանձ ուխտնոր համարում էին այդ տեղ իրը ճաշակ նրբացնող, «վուռմանտիզ» բանե՛ր։ դրա համար է որ, որքան կը յիշեմ, գրանքը նշանակուած էին շարաթ մի անգամ միայն, իսկ հաւ, հաւիթ բնաւ։ Կ'երևի թէ սրանք սուղ են և գալիս են միայն գիւղերից։

Ամէն մի աշակերտ կը վճարէ միայն իրը «փանսիոնէր», այսինքն մնուցողի և բնակարանի համար ամսական 200 դրշ. ողջ. կայ՛ն 3—4 հատ ազգատներ, որոնք իրը սրբ կը խնամուէին միւսներու հետ։

Աշակերտներ ժամանցի համար իրը խաղալիկ կը գործածէին «échecs». եւ խորհուրդ տուի գործածել նաև «տոմինոն» որ մի տեսակ ուժ կուսայ աշակերտների մաթեմաթիքական մտածողութեանց։ Զբօսասվա՛յրը չոր, իսոր բակ մըն էր և սենկոնն. իրը խաղալիկ ունէին միայն գնդասլաղ և ոչ մարմնամարզական գործիքներ։ Հոնանցը խիստ նահապետական և աղքատիկ երևոյթ մը ունէր։ Արտաքնոցների կազմութիւնը չատ վատ և մէկ խօսքով բոլորովին ասիական էին, որոնց գարշելի բուրմունքը ո՛չ հեռի էր խոնանոցէն, որի անմաքուր ջուրը անճաչակ և անմաքուր կերպով կը տարածուէր ճանապարհի վրայ և զբօսավայրում։

Ասին որ Մեսրոպեան վարժարան ունի նաև աղջկանց վարժարան, բայց դժբաղդաբար ես ժամանակ չունեցայ տեսնել զայն։ Տեղացիներ չատ կը գովէին։ Իսկ ես սովորութիւն չունիմ չտեսածիս մասին բան մը գրել։

Վ.Ա.Ի.Ե.Ի

ԹՈՒՐՔԵԻՊՈՒԿԱՐ ՅՈՒՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐը

(Մեր մասնաւոր թղթակցին)

ՍՈՖԻԱ, 24 Հոկտ.

Եւմանան նախարար Մալլաբաշէֆ, յոյս տածելով որ վերջին բանակցութիւնները յաջող ելք մը պիտի ունենան, տեղական թերթի մը խմբագրին հետ տեսակցելով, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է.—«Ես կը հաւատամ որ թուրք նախարարները, մասնաւորապէս Մեծ-Եպարքոսը, պիտի զգան մեր բարի դիտաւորութեան պէտքը Թուրքիոյ համար։ Անոնք պիտի հասկնան թէ երկու կողմերն ալ ունին ընդհանուր շահեր, որոնք կրնան պաշտպանուիլ միմիայն փոխադարձ բարեկամութեամբ և հաւատարմութեամբ։ Գուլկար կառավարութիւնը, զգալով այս բանը, յայտարարեց անկախութիւնը, որովհետև կ'ուզէր հեռացնել յառաջիկային ամէն տեսակ պատճառներ՝ անհամաձայնութեանց համար։ Վերջապէս, հաշտելով անկախութիւնը, մենք միմիայն անուանը տուինք բանի մը՝ որ արդէն գոյութիւն ունէր, և ասա՛ ինչո՛ւ համար չեն կրնար հասկնալ թուրք կառավարականները, թէ անկախութեան փոխարէն դրամ չենք կրնար վճարել։ Այս մեր հայեացքը չատ բնական է և ասիկա արդեւք մը չէ այդ դժուարութիւնները լուծելու դիւրութեան։ Ես կը հաւատամ թէ թուրք կառավարութիւնը պիտի պատասխանէ մեր խաղաղասիրական դիմումներուն և Լիբերէվի պաշտօնին յաջողութեան։»

*** Այսօր Կ. Պոլսէն ուղղուած հեռագիր մը պուլի. հեռագր. գործակալութենէն կը հաղորդէ հետեւեալը.—«Հայերէն թերթերէն Արեւելքի համաձայն, հայ ազգային Երեսփոխանական ժողովը ծրագրած է պահանջք մը, որ պիտի ներկայացուի Թուրք բարլամենտին։ Այս ծրագրով, կը պահանջուի որ բարեւաւուի վիճակը Մակեդոնիոյ այն գաւառներուն, ուր հայեր կը բնակին։ Նմանօրինակ դիմում մը բրած է նաեւ Հայ Պատրիարքարանը երկու ազգային ժողովներով միասին(*)։(?)»

*** Պուլկարիոյ թագաւորութիւն յայտարարուելուն դէմ, տեղւոյն Սոֆիալիստները ժողով գումարեցին, ուր խօսեցան Եանուլօֆի և Պաղալօֆի, Սոֆիալիստ պետեր։ Ցետոյ որոշումը արուեցաւ.

«Այսօր, 19 հոկտ., Սոֆիայի գործաւորութիւնը լսելէ յետոյ Եանուլօֆի և Պաղալօֆի ճառերը, ի մասին գործաւորականներու յարաբերութեանց, Երեսփ. ժողովին հետ իր բողոքի ձայնը կը բարձրանէ ուժգին կերպով, Սահմանադրութիւնը չյարգողներու՝ նախարարներու դէմ, որոնք դարձան իսկական խամաճիկներ պուլկար բռնապետութեան ձեռքը»։ Այդ որոշման մէջ նաեւ կը բողոքեն միւս քաղաքական կուսակցութեանց դէմ, որոնք լուռ մնացին հանդէպ այս խնդրին։

*** Երէկ, Երեսփ. ժողովին մէջ 3 ժամ չարունակաբար ճառ մը խօսեցաւ Տոքթ. Տանէֆ, թուրքերէնով զինակցութեան դադարը Ջատագովելով։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆը

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏԼԻՊԱՆ, 4 նոյեմ.— Սրբազնական, իր դռնական նիստին մէջ, կառավարութեան կողմէ արդի կացութեան մասին եղած յայտարարութեան տեղեկացաւ, ո-

(*) Կ. Պոլսոյ պուլկար գործակալութիւնը բոլորովին պայ իմաստով հաղորդած է այս հեռագիրը, վասն զի Աբեւելք այդ կարգի լուր մը չէ տուած, նկատելով մանաւանդ որ Մակեդոնիոյ մէջ Հայերէ բնակուած գաւառ չկայ։

բուն նկատմամբ իր գոհունակութիւնը յայտնեց, յայտարարելով թէ կառաջարկեա համաձայն է կառավարութեան ընթացքին։ Անդին և յիրբուած է Պէրլիներ Լոքալ Անցայկբէ այն լուրը թէ Սերպիոյ գահաժառանգ իշխանին ճամբորդութիւնը զուգադիպած բլլայ Բէքմար թազաւորին զահէն հրաժարելու մտադրութեան հետ։ Ընդհակառակը՝ թագաւորը երբեք մտադրութիւն չէ ունեցած հրաժարելու, մանաւանդ այս պահուս։ Գալով գահաժառանգին ունեցած պաշտօնին, հոկտ. 7ի զեկոյցին հետ առնչութիւն ունի, սերպ կառավարութեան կողմէ մեծ ուշադրութեանց ուղղուած։

ՌՈՄԷՐԻԶ.— Ամէնէ Ռիզա պէյ և Տքթ. Նաղըմ պէյ, այսօր, կրթական նախարար Պ. Տումէրկի կողմէ ընդունուեցան, որոնք խնդրեցին ուսուցչներու պաշտօնէութիւն մը նշանակել, երեք կարգի ուսուցչները կազմակերպելու համար Թուրքիոյ մէջ։ Պ. Տումէրկ նախաբարեաց Խորհուրդին պիտի ներկայացնէ այս խնդրանքը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Մինչեւ հիմա քաղուած տեղեկութեանց նայելով, Պ. Թաֆթ 1,091,000 ձայնով նախագահ ընտրուած է։ Պ. Ռուզվէլթի հեռագիր մը ղրկած է Պ. Թաֆթի, որուգին հնորհաւորութիւն յայտնելով ընտրութեանը առթիւ։ Պ. Թաֆթ պատասխանելով հնորհակալութիւն յայտնեց, ի վեր հանելով թէ իր ընտրութիւնը կը նշանակէ Պ. Ռուզվէլթի քաղաքականութեան յաղթանակը։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ցունգատանի թագաւորը հոս հասաւ, իր հնորհաւորութիւնները յայտնելու համար Ֆրանց-Եոզէֆ կայսեր, թագաւորութեան յոբելեանին առթիւ։ Եորկիոս թագաւորը կայսրանին մէջ ընդունուեցաւ կայսեր, արքունիքներուն, քաղաքային և զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն և Վիեննայի հեղինական դեսպանատան պաշտօնէութեան կողմէ։ Երկու մեծագոյներ չատ սիրալիր կերպով ողջագուրեցան իրարու հետ, և երկիցս։ Ցետոյ կառքով դացին Հոֆբուրկ, ուր Եորկիոս թագաւորը ոգեւորուեցաւ պրպտական պաշտօնատարներուն և նախարարներուն կողմէ։ Ճամբան վրայ ոռնուած մեծ բազմութիւնը ջերմագին կերպով ծափահարեց երկու վեհապետները։ Իրիկուան, մեծ հոգեկոչիկ մը տրուեցաւ Հոֆբուրկի մէջ։ Ցրանց-Եոզէֆ կայսրը ու Եորկիոս թագաւորը սրտագին բաժակաճառեր փոխանակեցին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թայմզ կ'ըսէ. «Եթէ երբեք Սերպիա բանակցութեանց խաղաղասիրական ընթացքը խանգարող կամ կասեցնող միջոց մը ձեռք ամնէ կամ դայն քաջալերէ, Եւրոպայի բարեկարգութիւնը խախտած պիտի ըլլայ։ Դիւրին չէ տեսնել թէ Պ. Միլովանովիչի խնդրած հոդային փոխարինութիւնը ո՛ւրիկ կրնայ դալ։ Իրաց վիճակին վերահաստատումն կամ կցուած նահանգներուն մէջ ինքնութեան վերահաստատումին՝ փափագը կրնայ բնական ըլլալ, բայց ո՛չ բանաւոր և ոչ ալ գործնական է։»

ԲԵՌԼԻՆ.—Պ. Սթօլիբին Տումայի ատենապետին յղեց աչխատութեանց յայտագրը, յատուկ նստաշրջանին առթիւ։ Կառավարութիւնը գլխաւորապէս ի վեր կը հանէ համաձայնութիւններու վարչութեան, թազաւորական ընտրութեանց օրէնքին և տեղական դատարաններու կարեւորութիւնը և կը թուէ փոքր օրինագիծերու երկար շարք մը, առանց յիշատակութիւնը ընելու հողային բարենորոգման ծրագրին։

ԲԱՐԻԶ.—Այսօր վրդովիչ լուրեր չբերցին։ Նախարարապետ Պ. Բէյմանսօ և արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիչօն քանիցս տեսակցեցան։ Կէս օրէն յետոյ Էլիզէ դացին, նախագահ Պ. Ֆալիէռի հետ խորհրդակցելու համար։ Քաղաքական իրավիճակը ընդարձակելու համար։ Քաղաքական իրավիճակ կը նշանակէ Պ. Բէյմանսօ և արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիչօն քանիցս տեսակցեցան։ Կէս օրէն յետոյ Էլիզէ դացին, նախագահ Պ. Ֆալիէռի հետ խորհրդակց

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ՄԸ

Թանկին իր երէկուան թիւին մէջ հետեւեալը կը գրէ.

Աբեւելքէն առնելով Իզմիր երէկուան իր թիւին մէջ հետեւեալը գրած էր. — «Հայոց խնդրոյն սկիզբէն՝ այսինքն 1875էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով Քիւրտերու քլիւպը անկեղծութիւն ցոյց կուտայ։ Մեր հայրենակիցներուն կ'աղաչենք այլ եւս վերջ մը տալ կեղեքումներուն։» Քիչ մը վարը կ'ըսէ. — «Քիւրտ ազգը կ'ապացուցանէ թէ մարդկային ու քաղաքակրթական գաղափարներու հակամէտ է։»

Աբեւելքի այս տարօրինակ յայտարարութիւնը չզարմանալ կարելի չէ։ Նախ, Քիւրտերու Քլիւպը հաւիւ մէկուկէս ամիսէ ի վեր կազմուած է, որով ծիծաղելի է ըսել որ 1875էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով անկեղծութիւն ցոյց կուտայ։ Երկրորդ, «մեր հայրենակիցներուն կ'աղաչենք որ այլեւս վերջ տան կեղեքումներուն» չատ բարձրէն թռչող խօսքը ի՞նչպէս համաձայնեցնելու է այն անկեղծութեան գաղափարին զոր մեր պաշտօնակիցը առաջին անգամ ըլլալով կը հանի վերագրել Քիւրտերուն քլիւպին։ Երրորդ, «Քիւրտ ազգը կ'ապացուցանէ թէ մարդկային ու քաղաքակրթական գաղափարներու հակամէտ է»։ Այս խօսքին ալ թերութիւնը և պարունակած սնարգանքը չմերժել կարելի չէ։ Այս փափուկ միջոցին երբ համաձայնութիւն գոյացնելու և թիւրիմացութիւնները վերցնելու կ'աշխատուի, Քիւրտերու մասին անարգական ու արժանապատուութիւն վիրաւորող հրատարակութիւններ ընող լրագրի մը վիճակին վրայ չցուիլ կարելի չէ։ Կը յուսանք որ մեր հայ հայրենակիցները չեն խորուիր խիստ գնում և կարդ մը քննութիւններու մասին ու չտնա համար զրպարտութիւններ պարունակող հրատարակութիւններ և Քիւրտերու մասին այդ նախատոյիզ զգացումներուն չեն մատնակցիր»։

ՊՍԱՍԽԱՆ

Թանկին իր այս ծախորդ տողերը կը գրէ ի պատասխան Աբեւելքի երեքշաբթի օրուան «Խոստովանութիւն մը» վերնագրով մեր խմբագրականին։ Թանկինի այս անպատշաճ պատասխանը երկու բանի կարելի է վերագրել. կա՛մ այն է որ այդ թերթին խմբագրութեան հայերէնի թարգմանիչը հայերէն հասկնալու անկարող է ու սխալ կը թարգմանէ, կա՛մ, ինչ որ դժուարին է մեզ հաւատալ, մասնաւոր դիտումով մը գրուած քին նշանակութիւնը և ոգին կը խեղաթիւրուին։ Այն թէ ոչ այդ յօդուածին ամբիւ անկարելի էր այս տեսակ անարգ ու նախատական լեզու մը գործածել Հայ պաշտօնակցի մը հասցէին։

«Մեր հայրենակիցներուն (այսինքն Քիւրտերուն) կ'աղաչարարենք այլ եւս վերջ տալ կեղեքումներուն» ըսեր ենք իբր թէ. սխա՛լ. յօդուածին մէջ իրօք կայ այս խօսքը, բայց անկախ կը գտնուի չակերտներու մէջ և վերագրուած է Քիւրտերու Քլիւպին։ Այս Քլիւպը երբոր կ'որոշէ պատուիրակութիւն մը ղրկել գաւառները «յորդորներով և պատշաճ միջոցներով կարգ մը անկարգութեանց առաջքը առնելու համար», ինչ նշանակութիւն կարելի է տալ այս որոշումին, կը հարցնենք Թանինէ։ Յորդորել ինչ ըսել է։ Ո՞ր պարագային յորդոր կը տրուի։ Քիւրտերը ուրեմն բան մը կ'բնե՞ն կոր Հայաստանի մէջ որ իրենց Պոլսոյ Քլիւպը պէտք կ'զգայ կոր յորդորել զանոնք։

Սխա՛լ նաև այն կէտը ուր կ'ըսուի թէ «ծիծաղելի է ըսել որ, 1875էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով այդ Քլիւպը անկեղծութիւն ցոյց կուտայ, քանի որ ամիսներէ ի վեր կազմուած է»։ Թանինի հասատատութեանը պէտք չունէինք գիտնալու համար թէ Քիւրտերու քլիւպը նոր կազմուած է։ Յօդուածին մէջ սապէս ըսուած է. «Հայկական հարցին ծագման թուականներէն 75էն ի վեր առաջին անգամն է որ Քիւրտը անկեղծութեան և ճշմարտասիրութեան թափի մը մէջ կը կենդանի և կ'ըսէ. — Յորդորենք մեր հայրենակիցները...» և այլն։ Քիւրտ ըսելը Քիւրտ Քլիւպը ըսել է։ Եւ յետոյ ինչո՞ւ ծիծաղելի կ'ըլլայ կոր ըսել որ 75էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով Քիւրտը անկեղծութիւն ցոյց կուտայ. սակէ առաջ Քիւրտը քանի՞ անգամ խոստովանեցաւ թէ՝ Քիւրտիսթանի և չրջականներուն մէջ տիրող անկարգութեանց (Զարդ, թալան, սպանութիւն) առաջքն առնելու համար պատշաճ միջոցներու պէտք կայ։ Թանինի թո՛ղ տանիկա ըսէ, փոխանակ մեզի այսպանելու։

Ցանցանք է եղեր ըսելը թէ «քիւրտ ազգը կ'ապացուցանէ թէ մարդկային ու քաղաքակրթական գաղափարներու հակամէտ է։» Շիտակը ըսէիք չի կայ Թանինի գնահատումին։ Քիւրեցի՞նք ի՞նչ ըրինք, ըսելով որ քիւրտն ալ քաղաքակրթելի տարբ մը է. սատ մէջը ի՞նչ կայ անարգական. մեր պատուրժան պաշտօնակիցը ուրեմն կ'ուզէր որ ըսէինք թէ Քիւրտերը ապխարհիս առաջին քաղաքակրթեալ ազգն են։ Այն ատենը Քիւրտերու Քլիւպը ինչո՞ւ պատուիրակութիւն կը ղրկէ կոր՝ իր հայրենակիցները յորդորելու համար որ անկարգութիւն չընեն։

Իրաւ որ Թանինի յորդորներուն պէտք չունինք գիտնալու համար թէ փափուկ ժամանակի մը մէջ կ'ապրինք կոր, ուր ամէն մարդ ապխատելու է անհամաձայնութիւնները և թիւրիմացութիւնները բառնալու. հայ մամուլը սկիզբէն ի վեր սատ կը ձգտի և հարկ է իրմէ՝ օրինակ առնել այս մասին։ Եւ եթէ երբեմն բոլորքի ձայն կը բարձրացնենք, պատճառը այն է որ՝ հակառակ հայ տարրին ծայրագեղօրէն «համաձայնասէր» և խաղաղասէր ըլլալուն, կը չարունակէ դեռ չարաչար կեղեքուիլ, հալածուիլ և հարստահարուիլ այն տարբէն իսկ որուն դատը պաշտպանելու ելեր է մեր թերթը պաշտօնակիցը այնքան ճանալով կերպով։

Աւելորդ չըլլայ թերեւս այս առթիւ Թանինին պատ. խմբագրութեան ուշադրութեանը յանձնել հետեւեալ տողերը, որոնցմով վերջացուցած էինք մեր խնդրոյ առարկայ խմբագրականը.

«Ու պիտի ըլլայ ինչ որ ընկերաբանորէն արդէն անհրաժեշտ է որ ըլլայ. վերջնական և անվերադառնալի հաշտութիւն քիւրտ և հայ ցեղերուն մէջ, միասին գործակցութիւն հայրենի հողին վրայ, անքակտելի համերաշխութիւն՝ հայրենիքին վերածնութեանը արգաւանդ գործին մէջ։ Ահա ինչ որ կոչուած է հրաչքներ գործելու Փոքր-Ասիոյ մէջ։»

Այսքան բարի տրամադրութիւններով գրուած յօդուածի մը մասին է որ մեր ազնիւ թերթը պաշտօնակիցը իր «յարգալի» որակումները կը շնորհէ մեզի. ասոր համար շնորհակալութիւն մը պարտական էինք իրեն, եթէ սակայն համոզուած ըլլայինք թէ իր այս հակասական ընթացքով ինքն իսկ նպատակ չունի «անհամաձայնութիւններ ստեղծելու»։

Իսկ զարմ այն նախատական լեզուին զոր Թանինի կը գործածէ այս բացատրութեան առթիւ, չա՛ր ըսեր իսկ զարգուիլ անով։

Եր. Սրմաքէշեանլեան

ՎԱՐՁԱՊԵՏԻ
ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

«Գիտենք, որ այնտեղ կացութիւնը գոհացուցիչ չէ»,—պատասխանել էր նախարարաց օրը Վարչական Ռեամիլ փաշան իրեն ներկայացող հայ ազգային պատգամաւորութեանը։

Լրագրական էջերում կամ առանձին գործածութեան մէջ չատ բան չի ասում այս դարձուածքը, բայց կարեւոր է նրա նշանակութիւնը մի Վարչապետի բերանում։

Երբ Վարչապետը խոստովանում է, որ «կացութիւնը հայկական գաւառներում գոհացուցիչ չէ», դա նշանակում է, որ այնտեղ կայ և սով, կամ և հարստահարութիւններ, որ այնտեղ գործւում են այն բոլոր խժդժութիւնները, որոնցմով հարուստ էր հին, թաղած ռէժիմը։

Մի խօսքով Վարչապետը ընդունում է ճշմարտութիւնը այն բոլոր բողոքների, որ երկու ամսից ի վեր լսւում էին հայ գաւառների բնակչութեան կողմից։ Սակայն եւս Վարչապետի խոստովանութիւնը դալիս է հերքելու նրա ընկերակիցներից մէկի, ներքին գործերի նախարար Հաղազը պէյի սաստիկ սադրարարութիւնները և թիւրք մամուլի մէկ երկու օրգանների անխմաստ հուսահատացումները... հայ գաւառների բարոր և երջանիկ վիճակի մասին։

Կառավարութիւնն այսպիսով առաջին խելացի քայլն է անում։ Հայ հասարակութեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Հայ Մամուլի բողոքների և պահանջների հանդէպ բռնած իր ոչ միայն անտարբեր, այլև թշնամական դիրքից նա տեղի է տալիս, և խոնարհւում արդարութեան ու ճշմարտութեան առաջ։

Սակայն դա հերիք չէ։ Մեզ գոհացրնել չի կարող կառավարութեան առաջին ներկայացուցչի «ինքնարդարացումը՝ թէ զբաղւած լինելով ընդհանուր խնդիրներով և Բուռնզիլի վերսկրեալ գործերով նախարարութիւնը չէր կարող պէտք եղածին պէս ուշադրութիւն դարձնել Անատոլուի դժնդակ իրականութեան վրայ։ Եթէ կառավարութիւնը չէր կարող իր պարականութիւնները կատարել, այն ժամանակ պիտի թողնէր, որ ուրիշները կատարէին այդ պարականութիւնները։ Ուստի այժմ երբ Ռեամիլ փաշան խոստովանում է սեփական վարչութեան սխալները և դատապարտելի անգործունէութիւնը, արդէն պարտաւոր է գործով քաւել անցեալի այդ խոշոր մեղքը և ապացուցանել իր սահմանադրական ուղղամտութիւնը։

Այդ տեսակէտից ոչ միայն նրա «ուշադրութեանը» պիտի արժանանան, այլեւ նրա կողմից անյապաղ գործադրելի պիտի սկսին այն միջոցները, որոնք առաջարկւած են՝ հայ գաւառների դրութիւնը բարւոքելու Նպատակով՝ Ազգ. Երեսփ. Ժողովի ընդունած յայտնի «Բանաձեւ»ով։

Այդ «Բանաձեւ»ի կէտերը մեռած տառ չպիտի մնան։ Եւ չէին էլ մնալիւ նրանք ու Վարչապետին ներկայացնել այդ բաղդին նրանց արժանացնելու համար։ Նախարարութիւնը և նախարարապետը պիտի պարզ ըմբռնեն և ընդմիշտ յիշեն, որ դրանք մի ամբողջ ժողովրդի ամենանուազագոյն պահանջներն, ամենահամեստ իղձերն են։ Եւ իրենց ուշադրութիւնը դէպի այդ ժողովուրդը նրանք պիտի արտայայտեն, ոչ թէ սիրալիր ընդունելութիւններ ստանալով նրա Երեսփոխանական ժողովի ներկայացուցիչներին, այլ ընդառաջ գնալով նրա կիսնքի ցաւոտ կողմերը բուժելու համար դրական քայլեր առնելու ամենարդարացի պահանջին։

Ուզում ենք, որ Վարչապետի խոստովանութիւնը կեղծիք չմնայ, որովհետեւ եթէ անկեղծօրէն է նա արել իր ազդարարութիւնը, պիտի նոյն անկեղծութիւնը ցոյց տայ Ազգ. Երեսփ. Ժողովի «Բանաձեւ»ի վերաբերմամբ և պատրաստակամ լինի բառարարել այդ «Բանաձեւ»ով ներկայացած հայ ժողովրդական պահանջները։

Թ. Խ.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՋԵՂԾՈՒՄՆԵՐ

Խարանոզեն (Գոնիա) կը գրեն մեզ.

Երեսփոխանները ընտրելու համար մեր գիւղաքաղաքը ժամանած մարմինը, որ բոլորովին իսլամներէ կը բաղկանայ, ինկիւրիէն եկող թուրքերուն համար դատ դատ ատիկիններ ղրկելով, և ոչ մէկ անհատ դուրս ձգած են և իրենց ուղածներուն քուէ տալ կուտան. նոյն իսկ գաղ չուղողներն ալ պատիժի սպառնալիքով բերել կուտան։ Մեր գիւղաքաղաքին մէջ թաղապետական ս գիւղտնտ մրի ժողովներու անդամակցած և թաղապետութեան քարտուղարութիւն բրած Խամիդ էֆ.ին 200 քուէ տալ կուտան, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ թուրք գիւղացիներուն վրայ ճնշում բանեցուցուած է։ Հայերուն դալով, թէեւ ատանք 700ի մօտ քուէ ունին, 160 հոգի ժամանակին պատասխանած, ուրիշները չեն պատասխանած և ընտրութիւնները աւարտած հռչակուելով քուէատուփերը գոցուցան և այլեւս քուէ չընդունուեցաւ, որով Հայերը չչահեցան։ Սթանոզի մօտ Բէսկիքիաշ հայարնակ գիւղին ալ քուէթուղթ չէ ղրկուած. այդ եւս պատճառ մըն է, որպէս զի Հայերը չչահին։ Կը խնդրենք որ այդ ընտրութիւնը եթէ ջնջելու և նորէն կատարելու միջոցը կայ շուտով իմացնէք։

Դիտ. խմբ.— Ինչպէս կ'երեւայ վերի տողերէն, Օսմ. Խարբրդարանի ընտրութիւնները ըստ Սահմանադրութեան չէ որ տեղի կ'ունենան այլ եւ այլ տեղերու մէջ։ Ինչում և բռնութիւն թուրք իշխանութեանց կողմէ կ'հղծանեն հաւասարութեան և իրաւունքի սկզբունքը։ Ցոյն հասարակութիւնը այս մասին արդէն տնտղին բողոք բարձրացուց, և. Ցանցաց Պատրիարքը զեկոյց ուր որ սնկի է թէ Յոյնները քուէարկութեանց մէջ ձեռնպահ պիտի մնան, եթէ իրենք. ընտրութիւնները թոյլ չարուին կատարել ըստ Սահմանադրութեան։ Դոնիսյի և չրջականերուն մէջ գործուած ընտրական այս զեղծումները մեզի կասած կը ներշնչեն թէ կառավարութիւնը աչք կը գոցէ անոնց, որպէս զի Թուրք տարրը, արդէն իր թիւին առաւելութեամբը միշտ գերակշիռ, ջանչախիչ մեծամասնութիւնը մը ներկայանայ Օսմ. Խարբրդարանին մէջ։ Այս կերպով պիտի սկսինք յարգել հաւասարութեան սկզբունքը. ուր մնաց մարդուն իրաւունքը. զեղծումով սկսուած գործ մը այնպէս ալ կը չարունակուի. ինչպէս կառավարութիւնը իր ազդեցութիւնը ի գործ չի դներ, որպէս զի Սահմանադրութիւնը իր տարբերի մէջ իսկ ոտ առ ոտ յարգուի, և ժողովուրդը, այդ յարգանքէն ազդուելով, նոյն վերաբերմամբ ունենայ դէպի հաւասարութեան բարձր սկզբունքը։ Ո՞վ գիտէ դեռ ինչեր եղած են ու կ'ըլլան գաւառին յետին գիւղերը, ուր տակաւին տգիտութիւնը ու անգիտակցութիւնը կը տիրեն միասնան, և. ուր՝ հեռուպէս՝ այնքան դիւրին է խաղալ ամէն տեսակ ապօրէն ու դիտումնաւոր խաղեր։ Սա Խամիդը աչքերնուս առջեւն է, բազմաթիւ ձայն մը կը բարձրանայ անկից, պէտք է լսել դայն, և բեկանել այդ ընտրութիւնը, որուն մէջ ամէն բան կայ՝ բայց ի օրինաւորութիւնն։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՅԻՇԵՍՏԱՎՈՒԹ ԻՆԸ ՊԱՏԱՐԱԳԻ ՄԷՋ

ՇԲՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Առ Գեւորգեանն Բարոգիչս, առ Արժանաշնորհ Աւագերիցուս եւ առ Արժանապատիւ Բահանայս Ս. Եկեղեցեաց մայրաքաղաքիս եւ առուտարանաց

«Նորին բարձր Սրբազնութիւն Ամենապատիւ Տ. Տ. Մատթէոս Սրբազան Սրբազանի Իզմիրլեան Ազգային ընդհանուր Ժողովոյ միահամուռ քուէներով Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք ընտրուած ըլլալով, Ազգ. Պատրիարքարանը կ'հրաւէրէ, զԶեզ որ Ս. Եկեղեցւոյ մէջ յետայսորիկ բան հնաւանդ սովորութեան յիշատակէք Ս. Պատարագի ատեն Ն. Ամենապատուութեան անունն բան այսմ,

«Եւ Զպատրիարք կոստանդնուպոլսոյ Զհոգ Զտէր Մատթէոս Սրբազան Աբրեգիսկոպոս ամն.»։

Մնամք աղօթարար
Պատր. Տեղապահ
ԵՂԻՇԷ ԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՀԱՅ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ԶՕՀՐԱՊ

ԵՐԵՍՓԻՍԱՆԱԿԱՆ ՔԱՆԴԻՏԱՏ ԸՆՏՐՈՒԱԾ Կ. ՊՈԼՍԷՆ

Օսմ. Խարբրդարանի հայ երեսփոխանները. ընտրութեան գործին վրայ խորհրդակցութիւն կատարող յանձնախումբը, երէկ, Դպրոցական Խորհրդարանը գումարեցաւ և 19 քուէով երեսփոխանական քանդիտատ ընտրեց Գրիգոր էֆ. Զօհրապը, իսկ հանձնաժողովի մնացեալ Վառնչապուհ էֆ. Մանուկեան և Պետրոս էֆ. Հալաճեան։

ՀԱՅՈՑ ՅԻՇԵՍՏԱԿԱԳԻՐԸ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՄԷՋ

Նախարարաց Խորհուրդը, առջի օրը, նկատողութեան առաւ Տեղապահ Սրբազանին և պատուիրակութեան կողմէ Մեծ-Եպարքոսին մատուցուած յիշատակագիրը։ Խորհրդակցութիւն կատարուեցաւ. հարկ եղած գործողութեանց կատարման խնդրին վրայ և այդ մասին որոշելիք վերջնական որոշումը յառաջիկայ նիստին յետաձգուեցաւ։

—Եռեի Կազեդա վերոգրեալ յիշատակագրին լուրը հաղորդելուն առթիւ կ'ըսէ.— «Կ'ուզենք վստահ ըլլալ թէ Բ. Դուռը պէտք եղած լրջութեամբ նկատողութեան պիտի առնէ այդ յիշատակագիրը և աւելի եւս անտարբերութեան ու անտարբերութեան արգելք պիտի ըլլայ։

ԿՍԳՈՂ. ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ

Թիզլիզկն Պատրիարքարան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Տիար Մինաս Զերաղ և Տօքթ. Տաղտարեան նոյն քաղաքը հասեր են։

Նոյնպէս Պոլսոյ պատուիրակները և անոնց հետ գտնուող միւս պատուիրակները Պոհեմիէն ճամբայ ելած են դէպ ի Թիֆլիզ։ Իսկ Զարսանոգ Զմչկածագի պատգամաւորները Տ. Գնել վրդ. և Մինրրդատ Հայկազն հասեր են Պոհեմ։

*** Բալուի, Երզնկայի, Տրապիզոնի և Սամսոնի Առաջնորդները և Փոխանորդները դէպ ի Էջմիածին ճամբայ ելած են իրենց կոմոդ. պատգամաւոր։

*** Ս. Էջմիածնի Կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցելու համար, տակէ տասնմէկ Պուլկարիոյ և Ռումանիոյ բոլոր եկեղեցականներու քննչներուն և Թաղ. Խորհուրդներուն հրաւէրներ տրուած էր Տեղապահ Սրբազանին կողմէ, որպէս զի Պուլկարիոյ քահանաները և Թաղ. Խորհուրդները հաւաքուին Վառնայի մէջ, իսկ Ռումանացիները Պուքրէշի մէջ և ընտրեն իրենց պատգամաւորները։ Պուլկարիոյ Թաղ. Խորհուրդը ծանուցած էր թէ Ֆիլիպէի, Սիլիսթրէի, Տոպրիճի, Ռուսճուքի, Պուրգասի, Օսֆիայի, Շումլայի և Իսլիմեայի Թաղական Խորհուրդները նիստ դումարեր և որոշեր են իրենց ձայները յանձնել Պոլսոյ պատուիրակին, բայց Տեղապահ Սրբազանը պատասխանելով թէ արդէն կեղրոնի պատգամաւորը երկու ձայն ունի և չի կրնար երրորդ մըն ալ ունենալ, հրամայեր է որ ուրիշ մէկը ընտրեն։

ԵՐԶՆԿԱՅԻ ՎԻՃԱԿԸ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ... ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ

Երզնկայի հրաժարեալ Առաջնորդը հոկ. 8 թուականի ընդարձակ նամակ մը ղրկած է Պատրիարքարան որով կը ծանուցանէ թէ՝ Սահմանադրութիւնը ոչ մէկ կերպով մուտ գտած է քաղաքին մէջ։ Սակն ինչ երեւութական և ոչինչ դրական։ Ցառաջի է ըսել թէ, կը գրէ առաջնորդը, տնազական կառավարութիւնը բան մը չէ ըրած հակառակ իր խոստումներուն և սաերեւոյթ ոչխատանքին։ Տեղւոյն իսարէ մէջելիսի որոշման և Կարնոյ կուսակալութեան կողմէ Երզնկա գացած հրամանգին համեմատ թէեւ նախապէս որոշուեր է որ զինուորներու կողմէ Քիւրտերու ձեռքէն եւ առնուած 50 քան ցորենը իրր նպաստ բաժնուի Երզնկայի և չրջակայ աղքատիկ գիւղացիներու, բայց յետոյ Երզնկայի իշխանութիւններուն լարած մեքենայութիւններուն չնորհիւ, միայն իրրեւ փոխառութիւն, գիւղացիին յանձնուեր է ցորենը և ո՛չ թէ իրրեւ նպաստ։ Թէեւ Մէջլիսը Խարբէրդի կողմէ յանձնաժողով մը կազմուեր և 125 ոսկի հաւաքուեր է Տանձիկի գիւղացիներուն առուները չինելու տալու համար, բայց կարելի չէ եղեր այդ գումարով առուներ չինել տալ քանի որ հինգհարիւր ոսկիով երբե՛ք տուն չի չինուիր։ Միւս կողմէ տակաւին Երզնկայի թէ Հայերը և թէ Թուրքերը հանդամանքեան չեն մատնակցիր առուրկելով թէ այդ գիւղին տանիքը քանդող և ամբողջ կրակի տուող վայրագ ու հայակեր զինուորական հրամանատար Մէհմէտ փաշան Թող վճարէ։ Սեպտեմբի Օսմ. Թամիթէի կողմէ ղրկուած ներկայացուցիչ՝ հաղարապետ Վէհպի պէյի հրամանատ Բոլսոր գազայի մէջ գտնուող եկեղեցիին չինութեան համար նոյն գազային մէջ գինուորականներէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմուած է։ Երեւակայել որ Հայ եկեղեցի մը պիտի չինուի, զինուորներէ քանդուած եկեղեցի մը, և այդ տարիներ կազմուած յանձնաժողովին մէջ Հայ մը իսկ չկայ։ Երզնկայի առաջնորդարանը սակայն իր կողմէ ճարտարապետ մը կը ղրկէ նոյն յանձնաժողովոյ նախագահին մօտ, որ հազիւ 30 ոսկի ՁԿը յատկացնէ եկեղեցիի մը չինութեան։ պայմանաւ որ պէտք եղած տատձները նոյ գիւղացիները հայթայթեն ձրիօրէն և նոյն գիւղացիները աշխատին միշտ...ձրիօրէն։ Բայց ցաւալին հոն է որ այս որոշումը եւս չէ գործադրուեր և քանի մը շաբաթ վերջ միայն 15 ոսկի տարեր Առաջնորդարանին յանձներ է չինութեան յանձնաժողովին նախագահը, կարդ մը ոչինչ առարկութիւններով. թէեւ Երզնկայի առաջնորդը թէ տեղական և թէ կարնոյ կուսակալութեան մօտ ամէն դիմում ըրած է, բայց անօգուտ։ Առաջնորդ Տ. Երեմիա Վ. Փէլասանեան կը ծանուցանէ նաեւ թէ՝ Պատրիարքարանէ ղրկուած 25 և անկէ վերջի 80 ոսկին բաշխած է կարօտեալներուն։ «Բայց ձմեռը կը հասնի, կը դրէ առաջնորդը, և ինչ պիտի ընենք այն հարիւրաւոր ազքատները, որոնք անսասար, մերկ և անօթի ամէն օր կը դիմեն առաջնորդարան և հաց կը խնդրեն։ Ամէն օր սովեալ այրիներ իրենց զաւակներով կը լեցուին առաջնորդարան։ Կարելի չէ նեղարդել պարզւան թշուառութիւնը։ Իսկ ամէն օր Գուրուչայի, Կէրճէնեսի և Կամախի գիւղերէն ազնխարշ նամակներ կը հասնին և օգնութիւն կ'աղաղակեն։ Եւ ցորենի կասն ալ (12 քաշ) բարձրացած է 30-32 ղրշ.ի։ Տ. Երեմիա Վ. վերջացնելով իր այս նամակը օգնութիւն կ'աղաղակէ։

Տեղապահ Սրբազանը այս գիրը յանձնեց Նպաստից Յանձնաժողովին։

ՊԱՆՏՄԱՅԻ ԱՌԱՋՆ. ՏԵՂԱՊԱՀԸ

Պատ. խմբագրութիւն «Աբեւելքի» օրաթերթի Կ. Պոլիս

Պատ. Օրաթերթիդ հոկտ. 17ի 6927դ թիւին մէջ հրատարակած էիք Պանտրմայէն անստորագիր թղթակցութիւն մը, որ կը պարունակէր ճշմարտութեան գլխովին հակառակ կարգ մը տեղեկութիւններ և անպատշաճ անկարկութիւններ Վիճակիս Առաջնորդ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. Մաղլամեանի հասցէին։

Իրրեւ ճշմարիտ ու պարտճանաչ եկեղեցական՝ Ն. Գերապատուութիւն թէ՝ իր անձնական արժանիքով և թէ հանրային գնահատելի գործունէութեամբ ու անժխտելի կարողութեամբ, նմանօրինակ զՁուռ զրպարտութիւններէ շատ վեր ըլլալուն՝ չպիտի յուսէինք կարեւորութիւն ընծայել կամ ո և է պատասխան մը տալ այդ գրութեան, եթէ հրեթէ ի պաշտօնէ պարտականութիւն չզգայնք եղած դիտումնաւոր սեղեկատուութիւնները քօղազերծ ընելու յանուն ճշմարտութեան։

Իրողութիւնը սա է որ մէկ քանի ապազայիններ, որոնք իրենց անցեալովը ալ ծանօթ են արդէն և որոնք սեղւոյս Ազգ. Վարչական չրջանակներէն դուրս ձգուած են, չկրնալով մարսել Ժողովրդական այս արդար դատապարտին նշանակ լիներին, իրենց թոյնը կը ՁՀանան թափել նմանօրինակ զրպարտութիւններու մէջ և կը մխիթարուին։

Ընդհանրապէս, սակայն, վիճակիս Առաջնորդ Ս. Հայրը ցարդ ունեցած պաշտօնավարութեան չրջանին մէջ, իր նախորդներուն օրով նմանը չտեսնուած գործունէութիւն և արդիւնք ցոյց տուած է թէ՝ եկեղեցական ու կրթական և թէ վարչական գործերու մէջ. և այսու իրաւամբ արժանացած է ընդհանուր վիճակայնոց անկեղծ գնահատութեան և երախտագիտութեան, որուն իբր գլխաւոր արդիւնք Պանտրմա-Պալըքէսիրի Գաւառ. Ընդհ. Ժողովոյ միահամուռ քուէով Առաջնորդ ընտրուած է Մխիթեար Վիճակիս։ (Ասրգր. եւ կնիք Քաղ. Ժողովոյ)

ՏԵՂԱԿԱՊԱՏ Սրբազանին հրամանով, երէկ, գործակատար Դամէր էֆ. Ամիլէի պաշտօնատունը տարաւ Իզմիրլեան Սրբազան Պատրիարքին ընտրութիւնը ծանուցնող Մաղաթան։

ՆՊԱՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ. — Բ. Դանէն 2000 ոսկի նպաստի գումար մը խոստացուած էր Հայ գաղթականներուն համար ոսկէ առաջ։ Ասկից 500 ոսկին արդէն իսկ յանձնուած ու բաշխուած էր։ Վաղն ալ 500 ոսկի պիտի ղրկուի Պատրիարքարան։ Նոյնպէս նպաստի գումարներ հասած են արտասահմանէն ու գտնուելէն։ Իզմիրէն՝ 144 ոսկի, Պաղտատէն՝ 50 Կալկաթայէն Տիար Նշան Տիրոյեան՝ 20, Կնարիոյէն՝ 10, Մանչէսթրէն Լեւոն Լուսեան՝ 3, Գնալը-Կղզիի Թաղ. Խորհուրդը՝ 680, Միհալիճէն Տիար Սարգիսեան՝ 540 ղրշ., Կ. Պոլսէն Ռ. Քէմճեան՝ 1 Երիս. Քրիս. ընկերութիւնը՝ 2 և Թագաւոր Կ. Թաչճեան՝ 10 ոսկի ղրկած են ի նպաստ կարօտեալներու։

*** Գառնիկ էֆ. Սարգիսոֆ ընկերակցութեամբ հայ վաճառականներու, դիմում պիտի ընէ ամենազգի բարեւոր վաճառականներու, թէ գրամական նպաստ և թէ հանդերձեղէնի վերաբերեալ նիւթեր հաւաքելու համար։

*** Ռուսաստանի, Պոլսոյ գանազան արուարձաններուն և Պանտրմայի մէջ մեծ քանակութեամբ հին զգեստեղէններ հաւաքուելով Վան, Մուշ և Բաղէշ զբրկուեր են։

*** Պատրիարքարանէ յանձնարարուած էր Մոսկուայի եկեղեցիի Հոգաբարձութեան որ հանգանակիչ մասնախումբ մը կազմէ, ի նպաստ կարօտեալներու նուիրատուութիւն կատարելու համար։ Այժմ նոյն Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ Պատրիարքարան թէ չէ կրցած հանգանակիչ մասնախումբ մը կազմել, տեղւոյն ռուսերական գործերը գաղրած ըլլալուն։ Արդէն սակէ առաջ Մոսկուայէն 6000 ֆր.ի գումար մը ղրկած էին ի նպաստ կարօտեալներու։

ԿՈՎԿԱՍԵՍԻ. Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան Խորհուրդն իր վերջին ժողովին (9 հոկտ.) մէջ որոշեր է այս ամիս բանալ «Աշակերտաց ծրի և էժանագին ճաշարան»։ Զրի ճաշ ստացող աշակերտների թիւը որոշուած է 41։ Ճաշարանէն ճաշ կարող է ստանալ ամէն աշակերտ, վճարելով 2 բուբլի 40 կոպէկ ամսական։ Նոյն ընկերութիւնը իր գաղոցներու տեսուչ կարգած է Գեւորգեան ուսած Պ. Վ. Տէր-Աբրահամեանը։

ՀԱՆ Ուսանողական Միութեան Ե. գումարումը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, 26 հոկտ., առաւօտեան ժամը 9½ին (Ք. Ե.) Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Ուստի կը հրաւիրուին բարձրագոյն վարժարաններու բոլոր հայ ուսանողները և երիտասարդական վարժարաններու բարձրագոյն կարգերու երկաեռ հայ ուսանողները, անպատճառ ներկայ գտնուիլ այս գումարումին հայ Ուսանողական Միութեան համար պատրաստուած ծրագիրը քննելու։

ՍՈՒՆԿՈՒԼԻՔ.— Նովէլլիի խմբագիր ծանօթ ողբերգակ Պ. Վահրամ Փափազեան, որ քանի մը ամիսներէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուէր և որ այնքան գնահատուեցաւ իր ցոյց տուած կարողութիւններուն համար, երէկ իրիկուն, Արեւելեան Ճեպընթացով մեկնեցաւ Բարիզ, միանալու համար իր խումբին, ուրկէ այնքան երկար տարեն բացակայած էր։ Բարի երթ և յաջողութիւն կը մաղթենք երիտասարդ արուեստագէտին։

ԻԶՄԻՐԻ ծանօթ վաճառականներէն Մխալաք էֆ. Մօրուքեան մայրաքաղաքս հասած է։

ՀԱՆ ԵՒԵՂԵՑ. ԵՐԱՅԵՏԱՑԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ բոլոր անդամները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ վաղը, հոկտեմբեր 24, ժամը 6ուկէսին, Գուրգարա Մայր եկեղեցւոյ ուսումնարանը, պատրաստուած կանոնագրին վերջնական ընդունելութեանը և տորդրդրութեանց համար։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՆԱՆՈՒՑՈՒՄ

Փոխանորդարանի Ազգ. Պատրիարքարանի Տ. Եղնիկ Ծ. վրդ. Գալբաղճեանի վրայ եղած ամբաստանութիւնները քննելու պաշտօն ունեցող Պատուոյ Ատեանին տեղեկագրութեան և Բարձրաշնորհ Պատրիարքական Տեղապահ Սրբազան Հօր հրամանին համաձայն ի գիտութիւն հանրայնոյ ազգայնոց հրապարակ կը ծանուցուի թէ Պատուոյ Ատեանն Սամսոն Ջարդին հեղինակութեան և մասնակցութեան ամբաստանութեան մասին կատարած քննութիւններով համոզում գոյացուցած է թէ Տ. Եղնիկ Ծ. վրդ. Գալբաքճեան մասնակցութիւն, մասնութիւն և հեղինակութիւն գրեթէ չէ ունեցած Սամսոն Ջարդին մէջ, վասն զի մինչեւ պաշտօնական և անպաշտօն ամբաստանողաց գրերուն և յայտարարութեանց մէջ յայտնի ապացոյց մը չէ տեսնուած։ Իսկ Սամսոն Ջարդին ամբաստանութիւնէն զատ եղած անձնական մասնութիւններ, կաշառակերութիւն, անարդարադատութիւն և սրբապղծութիւն քննութեան տակ են դեռ. երբ աւարտին այդ քննութիւնները, այն ատեն պիտի հրատարակուին։

ԱԶԱՏ ԹԱՏՐՈՆ

ՍԵՐՊԻՈՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԻ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԸ

ամէնքն ալ 22 ֆրանքէն մինչեւ 50 ֆրանք կ'արժեն. այս յառաջատուական ակը խնայողական դրամագլուխ մը կը ձեւացնէ: Այդ վճարումէն զատ կը բերեն մինչեւ 1981 պարգեւաւոր թիրաժներու մասնակցիլ: Ցառաջիկայ դիւռաժը տեղի պիտի ունենայ 1908 Հոկտ 1/14ին. մեծ պարգեւն է 200,000 ֆրանք: Այս պարտատուղթերը, որոնք անվիճելի ապահովութիւն մը կ'ընծայեն, Սերպիոյ ազգային պանքան գրուած 4% սերպիական ռոնթերով երաշխաւորուած են: Անոնց չափաւոր գինը նկատի առնելով, աւելի բարձրանալու հեռանկարը կ'ընծայեն, անսովոր բարենաւորութեան մը հետ մէկտեղ, հնարիւ կարեւոր պարգեւներով թիրաժներու արագ յաջողութեան:

Սերպիոյ Կարմիր-Խաչի պարգեւաւոր պարտատուղթերը կարելի է գնել **ԱԼԻՆԸՐ ՊԱՆՔ ՇԷՐՍՈՆԵՏ և ՑԻՕՑԻ ՕՐԻՆԵՊ ՊԱՆՔԵՐի** *Բերայի ու Գալատայ գործակատարութիւններէն:* 25—15

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆրֆ.	9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	»	142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ *ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ եւ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր մեւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն:* 50—48

Ընդհանուր գործակալ Թուրիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼՈՅ եւ ԸՆԿ
Պոլիս, Անանիասիս խան

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յ. Գ. ՄՐՄԸՐԵԱՆԻ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՀԻԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

Ա. Թուրքերէն հին վաճառականութիւն եւ վաճառականք. — Վերջին 150 տարուան Թուրքերէնով վաճառական ու արհեստական պատմութիւնը՝ գործնական շինիչ տեսութիւններով, ուր կը միշտին 500է աւելի Հայ վաճառականք և մեծ արհեստաւորք իրենց գործերով: Գին 12½ դրուշ:

Բ. Usուլեբի հին դեմքերու. — *Տասնեակ մը պատմական կարեւոր դէմքերու վրայ ժամանակագրական գրուած մը ուշադրաւ կուռ և շարադրական ոճով, որ կրնայ նաև գործածուիլ դպրոցներու մէջ իբրեւ դասագիրք բանակարգեալ ուշադրաւոր, գին 5 դրուշ:*

Գ. Հին օրեր եւ Խ. Պ. Միսարեան. — *Օտեանի ու Նամանեանց վարժապետ Խ. Միսաքեան գրագէտ փիլիսոփային կենսագրութիւնն՝ հանդերձ ժամանակակից պատմական պարագաներով. բանասիրական շատ խնամուած հատոր մը, գին 7½ դրուշ:*

Դ. 19րդ դար եւ Ցոլմ. Պրուսացի Տիրոյենց. — *19րդ. Դարու Թուրքերէնոյց կրօնական բարոյական ու խնայասիրական հակիրճ պատմութիւնն՝ հանդերձ Ցոլմ. Տէրոյենցի կենսագրութեամբ, որ արդի ժամանակաց ազգային խնդիրներու մասնաւոր կամ հոգեկրօնական խնդիրին վերաբերումով ունի յատուկ կարեւորութիւն. կը պարունակէ նաև բարոյական ու կրօնական մասնաւոր պատճառաբանութիւններ և փիլիսոփայական տեսութիւններ. գին 12½ դրուշ:*

Կը գտնուին Կ. Պոլսի բոլոր գրավաճառներուն և հեղինակին քով: 30 հատէ աւելի խնդրողներու կ'ըլլայ 30% զեղչ (կանխիկ). գրել առ այս հեղինակին հասցէին Կ. Պոլիս Զաքմաքճիլար Ցովհ. Աշճեան և Գրիգորեան գրատունները:

KODAK

FILMS — FILMS

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ

ԳՈՐԾԻՆԵՐ ԵՒ ՆԻՒԹԵՐ

ԳԱՐԱԳԱՇԵ ԵՂԲԱՐՔ

ՌՈՒԲ., ՄՈՆՏ ԳՈՂՈՖ, ԹԻՒ 398 ԵՒ 474

Այն վաճառատանց մէջ կը ծախուին լուսանկարչութեան վերաբերեալ գործիներ, պիտոյք և դեղեր և նպարեղէն ամէն հմբաւաւոր գործարանին fosսմենքն ու ֆիլմերը, որոնք թէ՛ լուսանկարիչներու և թէ ամաթէօրներու համար ենթարկելու են: Գուանաներէն եկած յանձնարարութիւններն ալ փութով կը կատարուին: 50—32

ՇԻՐԲԻԼԻԹԸ ԽԱՅՐԻՅԻ

Բէօշնէ զինքը 1000 քիլօ, քրթրք 500 քիլօ, քէօշնէ խորթում քէօսէլէսի 200 քիլօ, խուրտա գուրչուն (թախթա վէ պօռու) 4000 քիլօ, միւսթամէլ մասն ա-զանգրնուն մասուլ պիլարտօ մասաբը 1 տանէտ, միւսթամէլ եարբմ եուվարլագ ըսբրպլա ճամը 100 տանէտ, միւսթամէլ զանարէ 150 տանէտ, վարօրլարտան չրգ-մա քէօչք 8 տանէտ, քէօշնէ լատիկ վալի 150 քիլօ, խուրտա տէմիր վէ սաճ 200 թօնէլաթօ:

Շիրբիլիթը Խայրիկէնին Խաքէօյ ֆապրիգասրնուս պուլունան պալէատէ ճինս վէ էսասիսի մուհարբէր խուրտա էշեանին պիլիմիւզայէտ ֆիրուսթ իսլիէճէկի ճիհեթլէ իշթիրասնա թոպիլ օլանլարին վէ տառա զկայատէ մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլերին շիրբիլիթը մէգդիրէ խոտրէսինէ միւսամատոթ եղլէմէլերի իլան-օլունը:

18 Թբր. Եվվել 324

ԱԹԷՆԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՅԵՂԻ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Զալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լանցոն, Ադեսսանդրիա, Դահիրէ, Սկանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բարդաս, Վոլօ, Շիրա, Բալամաթա, Քանէ եւ Քանիֆա (Եգիպտ):

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած գրամին եւ արժեքներուն արժէքը, Օգաստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 արախմիի:

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով: Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառականներու, արժեթղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ, քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ:

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքիր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներ, բու և արտասահմանի մէջ: Սակարանական կրամ հներ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յանձնարարութիւնները չատ նպաստաւոր կերպով:

Շատ փոքր վարձի մը փոխարէն՝ արժեթղթեղրներ կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուղղուած առեղծ եւ առնուելու պայմանով: Ամէն կարգի կարօտներ կը գտնէ և դեղչի գործողութիւններ կը կատարէ: Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամասի խարտչեր, փոքր վարձերով:

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթղթեր, սա տակտերը վճարելով.

Ուղղուած առեղ դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ տարուան »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են: Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին:

Մասնաւոր տեղեակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յանձնարարներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փոփոխելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տեղեկներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ դրամը մը: Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն դրուշ 52 ոսկեդրամ: 50—26

PURGEN

ԲԻԻՐԺԷՆ

ԻՏԼԻԱԼ ՆՈՐ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

Բիւրժէնն լաւագոյն, ամէնէն հաճելի և ազդեցիկ մաքրողականն է: Իր ազատելի բարով՝ ընտիր շաքարեղէնի մը կը նմանի: Մեծ քանակութեամբ առնուած պարագային իսկ անվնաս է և թոյն չի պատճառեր: Բիւրժէնն թէ՛ մեծերու և թէ փոքրերու կողմէ հաճոյքով կը գործածուի: Ապահով կերպով կը բուժէ ոգնդութիւնը, արիւնհերութիւնը, արհան համախտանիշը գիրութիւնը, հայն հայն:

Պահանջեցէք ինքնաթիռ տուփը:

Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառատանց և դեղատներու մէջ:

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

ԺԱՔ ԻՆՆԷԼՊԷՐԿ

Պոլիս, Փիւրիւք Ագուա եէ. խան, Թիւ 6 50—48

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ

Ժամանակացոյց կոմբ. երու երթկեան, 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ

ԳՈՆԵԼ — ԷՐԷՃԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ		Կոմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ. Առաւ
Կայարան		
Գանիա	մկն.	12 30
Գալին խան		1 01
Զումբա		1 45
Արբգ Էօրէն		2 13
Մանասաուն		2 42
Գաբաման	ժմն.	3 13
	մկ.	3 28
Սիւրօվա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 05
Զուլկուրլու — Էրիկլան	ժմն.	6 20

ԴԱՐՁ		Կոմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ Իրիկուն
Կայարան		
Զուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէյլի	ժմն.	6 53
	մկն.	8 50
Ալաճա		9 17
Այրանճա-Տէրպէնտ		10 01
Միւրօվա		10 43
Գաբաման	ժմն.	11 07
	մկն.	11 22
Մանասաուն		11 55
Արբգ Էօրէն		12 24
Զումբա		1 —
Գալին խան		1 36
Գանիա — Էրիկլան	ժմն.	2 05

50—32

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 բուսակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդրոն, գրասենեակը, Գալաթիա, Նազլը խան, Հեղարէն փողոց, Թիւ 14, Բօօրէսթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ խլ Իսլամ խան, Պահճէ Դարու Թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէհիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօզլու, Լոմն-Էօնիւ, Պահչէ Դարու Իզմիր փողոց.
Գալատիա, Ալէքսանդր Ասատուրիան չուկայի հրապարակ.
Գալատիա, Մ. Ա. Ասդրիա, Մօտա ճատասէսի.
Պէօյլուքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, Թիւ 137.
Գալաթիա, Մ. Ա. Բիրհանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Բէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անգէլիտէս, կայսրանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Թէչէճեան էֆ.

17 *Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ:*

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կատարուելու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Դարձ. 223 Գալուն Ա.		ԴԱՐՁ Կոմբ. 224 Իրան Իրկ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր	ժմն. 3 —
12 42	» Կէօքճէ Քըրք	մկն. 2 20
1 39	» Սապանճը Գալաթ	» 1 38
2 33	» Սլաեուսնա	» 12 42
3 14	» Զէքիրլէր	» 11 53
4 11	» Տէօյէր	» 11 05
4 40	» Իհսանիյէ	» 10 20
5 04	» Համամ	» 9 53
5 14	» Կազլիկէօլ Համամ	» 9 44
5 41	ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար	մկն. 9 13
6 01	մկն. Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն. 8 53
6 41	» Պէօյիւք Զօղանլար	» 8 20
7 36	» Զայ	» 7 33
8 21	» Իսնգլու	» 6 40
8 45	» Սասպան	» 6 15
9 16	» Աղ Չէհիր	» 5 53
9 48	» Աղարի քէօյ	» 5 13
10 30	» Զավուշէքը քէօյ	» 4 35
11 08	» Իլկին	» 4 03
11 55	» Գառաբն-Խանը	» 3 09
12 50	» Սէրայ-Իրի	» 2 27
1 22	» Մէյտան	» 1 47
2 22	» Բաւնար-Գաչը	» 12 42
3 — Իրիկ.	ժմն. Գոնիա	մկն. 12 — Առաւ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կոմբ. 122 Իրան Առ.		ԴԱՐՁ Կոմբ. 2' Իրան Իրկ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն. 11 —
1 44	» Աք Բունար	մկն. 10 18
2 24	» Այբիւ Քէօյ	» 9 46
3 4	» Պէյլիք Ախուր	» 8 58
4 9	» Սարիքէօյ	» 8 1
4 58	» Գիլէր	» 7 4
5 35	» Սարիլէր	» 6 27
6 9	» Պէյլիք Քէօփրիւ	» 6 —
7 3	» Բօլաթլի	» 5 16
8 21	» Մալի Քէօյ	» 3 49
9 15	» Սէյնան Քէօյ	» 2 47
10 Իրիկ.	ժմն. Էնկիւրիւ	մկն. 2 — Առաւ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կոմբ. 424 Իրան Իրկ.		ԴԱՐՁ Կոմբ. 421 Իրան Առ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
7 15	մկն. Համիտիէ	ժմն. 5 03
7 33	ժմն. Սաբա-Բազար	մկն. 4 45

ԱԼԱԵՈՒՆԱ - ԲԷՕԹԱՀԻՍ

ԵՐԹ	Կոմբ. 322 Իրան. Առ.	324 Իրան. Իրկ.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալաեուսնա մկն.	2 35	12 45
Բէօթահիսա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	**Կոմբ. 321 Իրան. Առ.**	**323 Իրան. Իրկ.**
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Բէօթահիսա մկն.	2 —	12 05
Ալաեուսնա ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կոմբ. Թ. 44 Իրան. Ժ. Վ.	Թ. 46 Իրան. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կոմբ. Թ. 41 Իրան. Ժ. Վ.	Թ. 43 Իրան. Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ Կամարլը	ժմն.	4 44	առ. 11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայատար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնթիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճիլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարբմա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Զիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիր	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Պէյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սապանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Գիլէճիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Գօղիւճ	»		12 24
12 59		»	Իրմ Իսնիւ	»		11 48
1 29		»	Զաւքսար Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Նաւեր	Թոն	Նաւեր	Թոն	Նաւեր	Թոն	Նաւեր	Թոն
Ալպանս	1069	Տիտս	4511	Հիսարլը	1531	Մարսէլլ	3709
Ալէքթ	8607	Տանֆիլտ	938	Հիլմար	3720	Մէքսան	8557
Անէէլ	1541	Տուրս	2342	Հոբսոնիա	1600	Մէյլ	1057
Անթեանս	2277	Տրանս	[illegible]	Հուսմանէ	595	Մանդիգլիս	
Գասանս	1522	Տիթանիա	[illegible]	Իսպա	[illegible]	Մարսէլլ	[illegible]
Գալատիս	361	Եանգս	[illegible]	Իսանան	1540	Նէգրս	1238
Գրիֆիլ	4487	Լիլանտաս	1620	Ճիւնա	980	Ոսպիս	1100
Դէլտա	1871	Էլտանս	1841	Քիլէոս	953	Հոմիրոյ	4096
Գալիրոս	1887	Ֆիլոս	956	Քարլինս	2807	Սիլանտս	1585
Գաբէս	1944	Ֆիրնանս	1838	Քանֆս	1700	Բալերմ	1637
Գաբս	1994	Ֆլամինկ	343	Լէյ	1058	Բալլ	510
Ջիֆտա	2799	Ֆրանչիսքա	4582	Լէրանթ	2272	Գիրլանդա	3839
Սուէթ	1851	Կուլիէ	3060	Լիվիրպուլ	1848	Գիլմարտ	1558
Գոլտրաս	4235	Հիլանս	1148	Լոբէնս	3191	Գանէ	1813
Գանիզ	2905	Հոզ	1011	Մալտա	796	Գանէա	1789
Գէրսա	895	Հրանս	1698	Մարէնիս	1272	Գանգրէ	[illegible]

Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կը սպասուին

Քոլնզօ շոգենաւը, նաւապետ Պրանթըն:
Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կը սպասուին
Թոմիս շոգենաւը, նաւապետ Ցարն, նոյ. 5ին.
Ալէքս շոգենաւը, նաւապետ Հիլ, նոյ. 12ին.
Դիմել Գործակալներուն Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԸՐՍՈՆ
Թիւ 22 - 24, Փիւրիւք Մէհմէտ խան, Գալաթիա 10 50—22

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՅ

ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. Պոլիս, Սուրբան Համամ

Գրէտի Լիոնէի դրամատան վրայի յարկը հաստատուած

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ տարազ, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի:

Ամէնէն ուշի ճաշակի տէր և դժուարասահ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն:

ԳԻՆԵՐԸ ԲԱՑԱՌԱԿԱՊԵՍ ՎԵՐՋԻՆ ԶԵՂՉ ՉԿԱՑ ԲՆԱՒ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—10

Khedivial Mail Line

(Բէսիվիլիոյ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութ

Նաբաթական տրեկնեն տարեկ երթեւեկ Գալոյ եւ Ալեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիի շոգենաւը, նաւապետ Կապիտէն, կիրակի, 8 նոյեմբեր 1908 (Ը. Ե.) կէս օրին Ալեքսանդրիոյ ելեն հոս կը ժամանէ իսկ երեք շաբթի 10 նոյ. 1908 (Ը. Ե կիրակի օրէ եաքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Ալեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Գիրէան.

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Գալաթիա, քան. ոսթիան վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Գալաթ. Վարիսէ Սուլթան խան.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՒԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱԴԷ ՍՈՒԼԹ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Նոյ. 3ին, Իմերդի, Սեւ Ծովէն
Նոյ. 3ին, Սիրասի, Մարսիլիայէն
Նոյ. 10ին, Ժօնիք, Մարսիլիայէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Նոյ. 4ին, Իմերդի, Մարսիլիա
Նոյ. 4ին, Սիրասի, Սեւ Ծով:
Նոյ. 11ին, Ժօնիք, Մարսիլիա:

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լիսաբոնի համար 248.35 ֆր.:
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիւրի ճամբով):

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփխանէ, քարտիին վրայ:

15 50—36 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող օդագնացներ

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեդի	Նայրոգրիս
Մինիս	Էմիլիոս
Բաւիսիս	Գուլգրիս
Թիլպր	Մօտրիս
Նարպօն	Ֆայէլի
Նավարին	Ֆարու
	Թիպս

Առաջին դարձի շոգենաւերը լաւ հանգրաուած են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրական թեամբ կը լուսաւորուին եւ նոր ճամբորդներու համար տեղաւոր ունին.

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ ամենայարմար ինչով ճամբորդներ կ'առնեն բոլոր տեսակներ.

Գալաթ. Լիվերբուլ կարգի գնացքներ
» » » »

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Գալաթիոյ մասը հասնելու համար իրենց հրամանները ատ շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Ամբիթիոյ եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար տարանցիկ կնդունուին:

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ եւ Ընկ. Գործակալք
Ուիթալ խան, Գալաթ գրաս, Գալաթ
ՃԷՄ ՄՕՍ Ընկ.

50—34 31 *Ճէմս Սարիպ, Լիվերբուլ.*

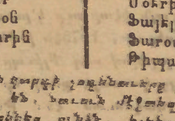

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Նաբաթաւոր երթեւեկութիւններ Հոկտեմբեր

Դ. 22/4 *Իսէպլի, Սիրոս, Սամսուն, Օրաս, Գիրասոն, Տրապիզոն, Բիւզէ և Գոթիսա. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:*
Դ. 22/4 *Օտեսա. երեքշաբթի ժամը 4ին.*
Հ. 23/5 *Իզմիր, Գիրէան և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին:*
Հ. 23/5 *Օտեսա. ժամը 4ին:*
Ուր. 24/6 *Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին.*
Շբ. 25/7 *Օտեսա. ժամը 10ին:*
Շբ. 25/7 *Տարասնէլ, Միթիլի. Իզմիր Գիրա, Հուդրա Մերսին, Իսքենտերան, Բրիսալի, Գերբուի, Հայֆա, Յաֆա. Բեռ. Սարա և Աղեքսանդրիա. ժամ 4*

50—39

Առաջնակարգ ԴԱՐԾԻՆ ՊՕՑԱՅԵԱՆ